

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

Студента 2-го курсу магістратури заочної форми
навчання спеціальності 051 Економіка
освітньо-наукової програми Економіка бізнесу
Лучицького Владислава Олександровича
Науковий керівник
к.е.н., доц. Онисенко Тетяна Сергіївна

Засвідчую, що в цій дипломній роботі немає
запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань

Студент _____

(підпис)

Робота допущена до захисту в ЕК
рішенням кафедри економіки підприємства від

«15» травня 2023 р., протокол №11.

Завідувач кафедри економіки підприємства,
доктор економічних наук, професор
Филюк Галина Михайлівна

(підпис)

Київ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ	
1.1. Теоретичні основи створення системи економічної безпеки бізнесу	6
1.2. Структура економічної безпеки бізнесу	12
1.3. Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки бізнесу..	16
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	21
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ПРОМЕТЕЙ АГРО»	
2.1. Загальна характеристика та основні показники діяльності ТОВ «Прометей Агро»	23
2.2. Аналіз фінансового стану ТОВ «Прометей Агро»	28
2.3. Оцінювання рівня економічної безпеки ТОВ «Прометей Агро»	44
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	49
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ПРОМЕТЕЙ АГРО»	
3.1. Світовий досвід удосконалення систем економічної безпеки бізнесу	51
3.2. Аналіз напрямів удосконалення системи економічної безпеки бізнесу ТОВ «Прометей Агро»	51
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III	65
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах сьогодення будь-який суб'єкт підприємництва здійснює свою виробничо-господарську діяльність в мінливому зовнішньому середовищі, яке можна охарактеризувати постійною динамікою та нестабільністю, значною конкуренцією, в певних випадках, навіть, недобросовісною, що, відповідно, вимагає від керівництва компаній спроможності швидкої адаптації до нових умов, врахування факторів невизначеності та нестійкості. Все наведене вище обумовлює необхідність у формуванні економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності.

Особливо гостро питання економічної безпеки стоїть в умовах військового стану, адже економіка країни наразі характеризується складним етапом розвитку, що зумовлює нові реалії функціонування як держави в цілому, так і підприємницького сектора. Відповідно, сьогоденні загрози як зовнішнього, так і внутрішнього характеру актуалізують проблеми створення такої системи управління, яка б швидко реагувала на зміни середовища.

Теоретичні та практичні аспекти економічної безпеки були предметом дослідження значної кількості науковців, таких як: Н.Ващенко, А.Олейнікова, С.Ілляшенко, Т.Кузенко, З.Варналій, А.Кірієнко, О.Грунін, С.Міщенко, В.Ортинський, В.Тамбовцев, Ю.Лисенко, Л.Донець, М.Копитко, З.Стаховяк, Р.Дацків, В.В.Белокуров, Г.В.Козаченко, В.Франчук, В.Пономарьова, О.Ляшенко, Д.Ковальов, Т.Сухорукова та ін. У роботах зазначених вчених досліджено суть поняття «економічна безпека», основні загрози економічній безпеці, принципи її забезпечення та певне коло інших важливих теоретико-методологічних положень. Разом з тим можна говорити про відсутність системних досліджень проблем економічної безпеки підприємств аграрної промисловості, що ще раз доводить актуальність теми магістерської кваліфікаційної роботи.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є дослідження теоретико-методичних основ оцінювання економічної безпеки бізнесу, а також

обґрунтування напрямків вдосконалення системи економічної безпеки підприємства. Відповідно до мети в роботі визначені наступні **завдання**:

- вивчити теоретичні основи створення системи економічної безпеки бізнесу;
- охарактеризувати структуру економічної безпеки бізнесу;
- дослідити методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки бізнесу;
- навести загальну характеристику та проаналізувати основні показники діяльності ТОВ «Прометей Агро»;
- здійснити аналіз фінансового стану ТОВ «Прометей Агро»;
- провести оцінювання рівня економічної безпеки ТОВ «Прометей Агро»;
- дослідити світовий досвід удосконалення систем економічної безпеки бізнесу;
- проаналізувати напрями удосконалення системи економічної безпеки бізнесу ТОВ «Прометей Агро».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів оцінювання економічної безпеки бізнесу.

Об'єктом дослідження виступає економічна безпека ТОВ «Прометей Агро».

Методи дослідження. Для обґрунтування напрямків підвищення економічної безпеки підприємства в роботі були використані такі методи: узагальнення; аналізу та синтезу, методи абстракції, системного аналізу, графічний та табличний метод; економіко-статистичні методи збору та обробки інформації, логічний аналіз, а також сполучення експертних методів з методами математичної статистики.

Інформаційну базу дослідження становлять фундаментальні теоретичні положення вітчизняної та зарубіжної економічної науки, законодавчі акти, звітність ТОВ «Прометей Агро», матеріали періодичних видань, офіційні дані мережі Інтернет.

Структура та кваліфікаційної магістерської роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний текст роботи викладено на 73 сторінках. Список використаних джерел налічує 51 найменування на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

1.1. Теоретичні основи створення системи економічної безпеки бізнесу

«Безпека – це невід’ємна характеристика та умова життя та діяльності особи, суспільства і держави. Загалом, слово «безпека» походить з грецької мови та означає «володіння ситуацією», а в науковій літературі визначається як стан, при якому будь-який об’єкт перебуває у надійній захищеності та не піддається негативному впливу будь-яких чинників [41, с.18]».

Економічна безпека суб’єктів підприємницької діяльності в ринкових умовах господарювання набуває важливого значення. Незважаючи на значну кількість визначень даного поняття, в економічній літературі немає єдиного підходу до розуміння сутності економічної безпеки підприємства. З метою систематизації та структурування інформації необхідно провести теоретичний аналіз досліджуваного поняття (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Трактування економічної безпеки в наукових джерелах

Автор, джерело	Визначення
Іванюта Т.М. [19]	«Забезпечення найбільш ефективного використання ресурсів суб’єкта господарювання для запобігання загрозам і створення умов для стабільного функціонування основних його елементів».
Варналій З. С.[5]	«Стан господарчого суб’єкта, при якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає запобігання, послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або інших непередбачених обставин і в основному забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарчого ризику».
Халіна О.В. [46]	«Комплекс заходів, які сприяють підвищенню фінансової стійкості господарюючих суб’єктів в умовах ринкової економіки, що захищають їхні комерційні інтереси від впливу негативних ринкових процесів».
Реверчук Н.Й. [37]	«Сукупність властивостей стану виробничої підсистеми економічної системи, яка забезпечує можливість досягнення цілей всієї системи»
Сисоліна Н.П.[39]	«Економічна безпека підприємства – це стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загрозам і для забезпечення стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому».

Джерело: побудовано автором на підставі аналізу наукових джерел

Отже, як видно з табл.1.1, науковці розуміють економічну безпеку підприємства як стан виробничої системи, наявність конкурентних переваг, стан захищеності від зовнішніх та внутрішніх загроз, стан ефективного використання ресурсів, стан захищеності інтересів тощо. Відповідно, проаналізувавши різноманітні формулювання досліджуваного поняття, можна зробити висновок, що економічна безпека підприємства є комплексною характеристикою, рівнем захищеності усіх видів потенціалу суб'єкта підприємництва від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільність функціонування та ефективний розвиток та потребує управління зі сторони керівництва підприємства.

Якомога краще зрозуміти сутність будь-якого явища можна за допомогою визначення його функцій. Отже, функціями зовнішньої та внутрішньої економічної безпеки є:

«- захисна – уникнення негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз на економічну безпеку суб'єкта господарювання;

- інформаційна – наявність необхідної інформації щодо зовнішніх та внутрішніх загроз економічній безпеці підприємства;

- антикризова – забезпечення заходами антикризового менеджменту всіх видів діяльності підприємства з метою попередити та усунути зовнішні та внутрішні загрози його безпеці;

- функція сприяння – врахування фінансових інтересів підприємства під час взаємодії з зовнішніми суб'єктами;

- стабілізації – ведення діяльності на основі розробленої економічної стратегії, щоб нівелювати внутрішні загрози та загрози з-зовні;

- адаптивна – пристосовування всіх видів діяльності підприємства та його персоналу до впливу внутрішніх та зовнішніх загроз» [25, с.71].

Проаналізувавши літературні джерела, ми можемо визначити ознаки, які характеризують економічну безпеку (рис.1.1).

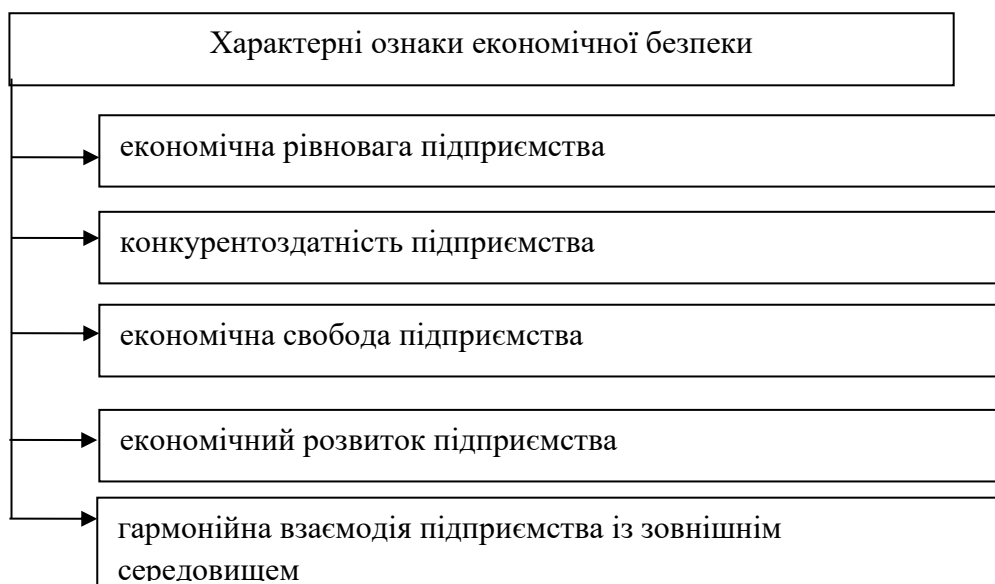

Рис.1.1. Характерні ознаки економічної безпеки підприємства

Джерело: побудовано автором на підставі [40, с.130]

Отже, економічна рівновага підприємства полягає у «забезпеченні його збалансованої діяльності в різних життєвих його циклах та в умовах циклічного розвитку економіки, що передбачає збереження оптимальної структури капіталу, забезпечення поставлених цілей та фінансових інтересів у певному проміжку часу;

- конкурентоспроможність підприємства можна охарактеризувати як збереження його конкурентних позицій в умовах зростаючої конкуренції та невизначеності середовища, коли досягаються кількісні та якісні цілі підприємства;

- економічна свобода проявляється синтезом економічної самостійності і відповідальності, тобто існування можливості самостійно формувати ресурсний потенціал підприємства та контролювати його раціональне використання в умовах нестабільності середовища;

- економічний розвиток передбачає можливості розширеного відтворення основних бізнес-процесів, зокрема виявляється в здійсненні інноваційної модернізації виробництва, накопиченні інтелектуального потенціалу, впровадженні нових технологій тощо;

- гармонійна взаємодія із зовнішнім оточенням – своєчасна адаптація підприємства до чинників зовнішнього середовища, якими важко управляти і, які доволі сильно впливають на внутрішню рівновагу підприємства» [29].

Визначивши сутність та встановивши характерні ознаки економічної безпеки підприємства, з'ясуємо її мету та цілі. Головною метою економічної безпеки підприємства є гарантування його сталюї та максимально ефективної діяльності на сьогоднішній момент та забезпечення максимального потенціалу розвитку в майбутньому.

Основні цілі економічної безпеки полягають в наступному:

«- забезпечити високу фінансову ефективність роботи, фінансову стійкість та незалежність підприємства;

- забезпечити технічну незалежність та досягти високої конкурентоспроможності технічної складової підприємства;

- досягти «високого рівня кваліфікації персоналу і його інтелектуального потенціалу» [18];

- мінімізувати руйнівний вплив діяльності підприємства на навколишнє середовище;

- забезпечити захист інформаційної складової діяльності підприємства, комерційної таємниці та досягти потрібного рівні інформаційного забезпечення роботи усіх підрозділів підприємства;

- якісний правовий захист всіх аспектів діяльності підприємства;

- безпека персоналу, капіталу і майна, комерційних інтересів» [18].

На рівень економічної безпеки впливає значна кількість чинників, які доцільно розділити на внутрішні та зовнішні. Найбільш важливі зовнішні чинники впливу на економічну безпеку наведені на рис.1.2.

Отже, економічна безпека підприємства залежить від правового та фіскального режиму, який формує держава. Одним з важливих є чинник соціально – демографічного становища в країні, кількість наявних продуктивних сил тощо, економічний стан (інфляція, купівельна спроможність населення, ВВП тощо).

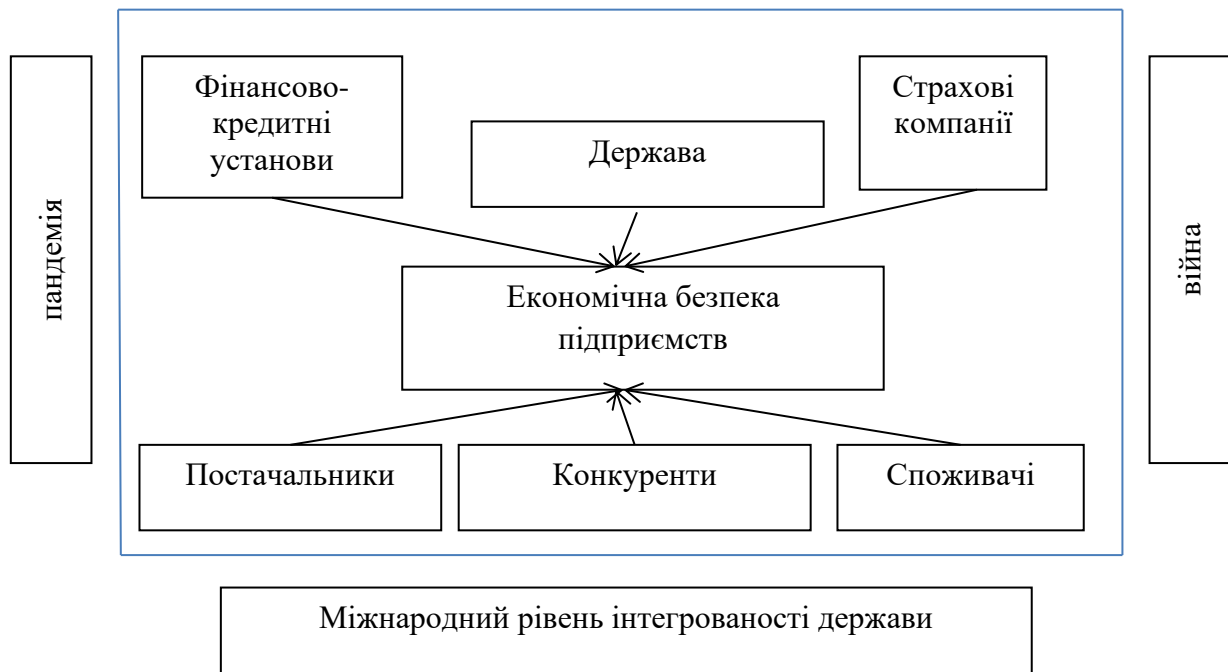

Рис.1.2. Зовнішні чинники впливу на економічну безпеку підприємства

Джерело: побудовано на підставі [10,13]

Останнім часом, на жаль, до чинників зовнішнього впливу додалися ще військові дії та пандемія, що значно вплинули на діяльність підприємств, призвівши до значних втрат.

Доцільно вказати, що в науковій літературі присутні різноманітні погляди на внутрішні чинники впливу на економічну безпеку підприємства. На рис.1.3 наведені чинники, які зумовлені, в першу чергу, діяльністю самого підприємства, його керівництва та системи менеджменту.

Отже, внутрішніми чинниками впливу на економічну безпеку підприємства є: ресурсне забезпечення, яке надає можливості раціональній організації системи постачання, виробництва та збуту; організаційно-управлінська структура; інформаційне забезпечення, організаційно-правова форма власності тощо.

Таким чином, провівши аналіз чинників впливу на економічну безпеку підприємства, пропонуємо їх згрупувати в наступну систему (Додаток А).

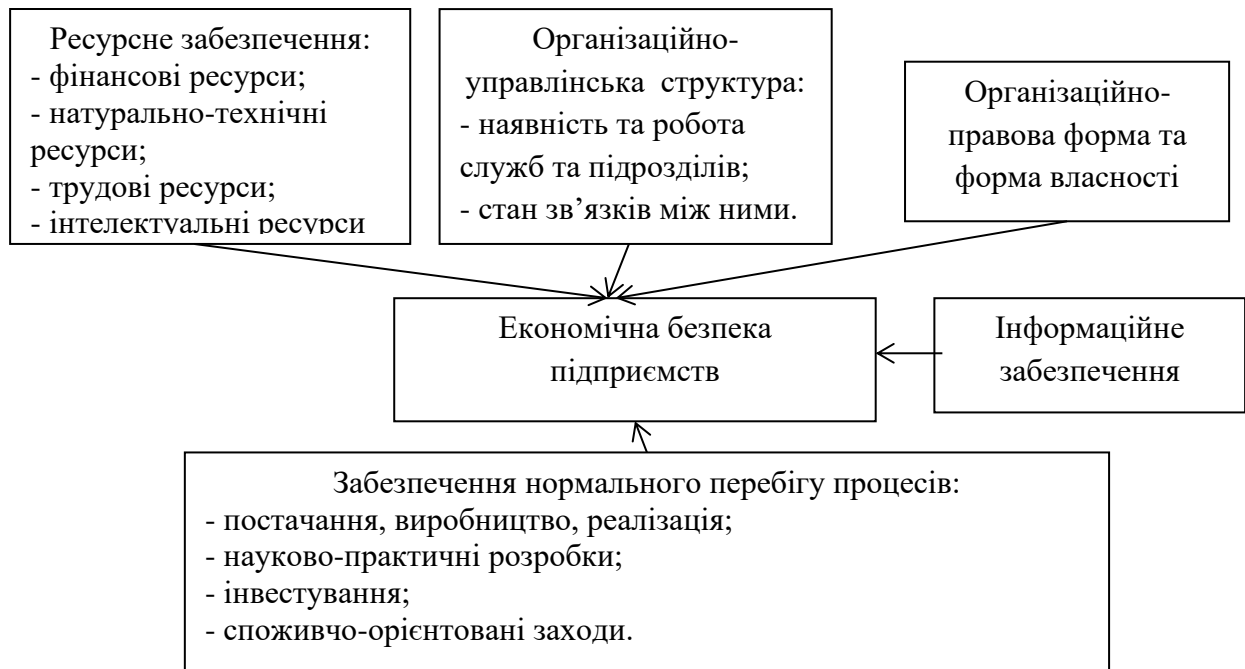

Рис.1.3. Внутрішні чинники економічної безпеки підприємства

Джерело: побудовано автором на підставі [16,19]

Доцільно відзначити, що внутрішні та зовнішні чинники знаходяться у зв'язку між собою. Тобто макроекономічні чинники можуть як послаблювати, так і підсилювати небезпеку внутрішніх чинників, а їх сукупність безпосередньо впливає на систему забезпечення економічної безпеки підприємства. Лише своєчасне врахування зазначених чинників надасть можливість стабільного функціонування.

Аналіз наукової літератури дозволив виокремити наступні принципи економічної безпеки підприємства: «принцип законності; економічної доцільності, ефективності управлінських рішень, оптимізації витрат; обґрунтованості, результативності, збалансованості, комплексності, безперервності, своєчасності, постійного моніторингу, координації та взаємодії, централізації; інтегрованості, спрямованості на стратегічні цілі, оперативності та динамічності; адекватності реагування, адаптивності; розвитку та вдосконалення, стимулювання та відповідальності тощо» [24].

Отже, економічна безпека підприємства є комплексною характеристикою, під якою в межах даного дослідження ми розуміємо рівень захищеності усіх

видів потенціалу суб'єкта господарювання від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільність функціонування і ефективність розвитку і потребує управління з боку керівництва підприємства.

1.2. Структура економічної безпеки бізнесу

В науковій літературі поширеним підходом до структури економічної безпеки суб'єкта господарювання належить виокремлення в її межах функціональних складових. В якості критеріїв такого розмежування виступають:

«- об'єкти (ресурси) захисту;

- діяльність підприємства, яку потрібно захищати» [16, с.28].

Поняття економічної безпеки підприємства вміщує в себе внутрішньовиробничі й позавиробничі складові (рис.1.4)

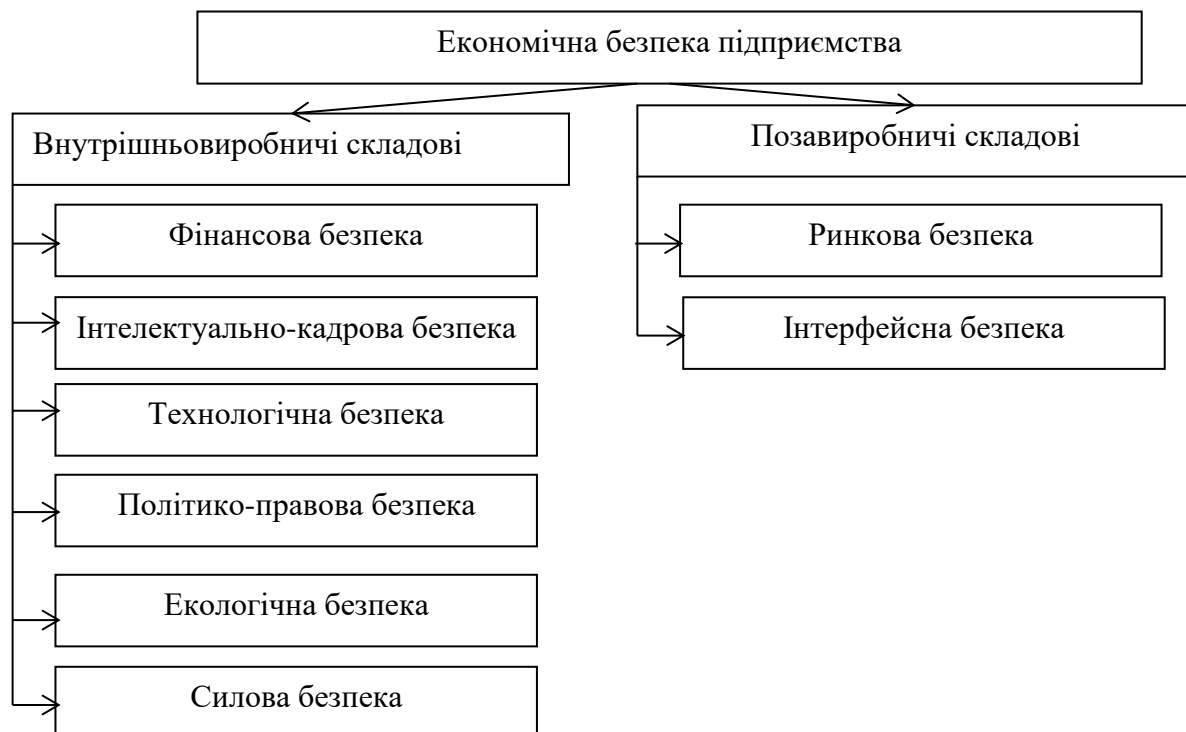

Рис. 1.4. Структура економічної безпеки підприємства

Джерело: побудовано автором на підставі [10, 28]

Отже, відповідно до рис.1.4, за об'єктами захисту виокремлюють наступні складові економічної безпеки: фінансову, кадрову, технологічну, правову, екологічну та силову безпеку.

Головною внутрішньовиробничою складовою економічної безпеки підприємства є фінансова складова. Фінансовий стан підприємства можна охарактеризувати рівнем його прибутковості та оборотності капіталу, фінансової стійкості, здатності розраховуватися тощо. Більш детально показники оцінювання фінансової складової економічної безпеки підприємства ми розглянемо в наступному підрозділі даної роботи. Доцільно відзначити, що правильна та обґрунтована оцінка фінансового стану підприємства необхідна для керівництва, власників підприємства, інвесторів, партнерів тощо.

«Послаблення фінансової складової економічної безпеки можна охарактеризувати наступними основними моментами:

- знижується ліквідність підприємства;
- підвищується кредиторська та дебіторська заборгованість;
- знижується фінансова стійкість і т.і.» [12].

Інтелектуально-кадрова безпека. Склад персоналу безпосереднім чином впливає на рівень економічної безпеки підприємства. Негативно впливають на кадрову складову наступні загрози: недостатня кваліфікація персоналу, недосконала система управління персоналом, недосконала організація навчання працівників; помилки у плануванні, недосконалість системи мотивації; слабка корпоративна політика та інші чинники.

«Належний рівень економічної безпеки значною мірою залежить від інтелекту і професіоналізму персоналу, який працює на підприємстві» [12]. Негативним чином на дану складову економічної безпеки впливає:

«-звільнення висококваліфікованих працівників, що веде за собою послаблення інтелектуального потенціалу підприємства;

- зниження частки інженерно-технічних працівників та науковців у загальній чисельності персоналу;
- зниження винахідницької активності;

- зниження освітнього рівня персоналу» [12].

Техніко-технологічна складова економічної безпеки суб'єкта підприємництва полягає у рівні відповідності його технологій найкращим світовим стандартам. Негативними чинниками впливу на дану складову економічної безпеки є дії, що спрямовуються на підрив технологічного потенціалу підприємства; порушення технологічної дисципліни; старіння використовуваних технологій. До загроз з-зовні можна віднести нестачу інвестицій, що призводить до використання застарілої техніки та технологій, відповідно збільшує загрози зі сторони техніко-технологічної безпеки.

Крім того, на підприємстві може бути присутня неефективна організація процесу виробництва, недостатньо кваліфіковані робітники та високі показники зносу обладнання. Також, доцільно назвати наступні загрози: неефективне управління оборотними засобами, проблеми з матеріальними ресурсами тощо.

Політико-правова складова економічної безпеки підприємства визначає правила діяльності підприємства та пов'язаних з ним суб'єктів. Вона полягає в ефективному правовому забезпеченні діяльності суб'єктів господарювання та чіткому дотриманні працівниками правових норм, які встановлені на законодавчому рівні. Загрозу даній складовій економічної безпеки підприємства становлять: «низька кваліфікація працівників юридичного відділу підприємства; помилки у підборі персоналу; порушення юридичних прав; розголошення комерційної таємниці, недостатня правова захищеність підприємства і договірній та діловій документації, порушення патентного права тощо» [17].

Екологічна складова економічної безпеки підприємства повинна гарантувати безпеку суспільству при здійсненні виробничої та комерційної діяльності підприємства. Повинен ефективно реалізовуватися захист природного середовища від руйнівного впливу наслідків господарської діяльності підприємства. «Крім того, і підприємство та його працівників потрібно захищати від впливу техногенних катастроф, які передбачити неможливо, проте їх наслідки потрібно мінімізувати. Доцільно відзначити, що екологічні збитки значним чином можуть вплинути і на фінансовий стан підприємства» [47, с.190].

Силова складова економічної безпеки підприємства полягає в ефективному захисті життя, здоров'я та матеріального добробуту фізичної особи. Основними негативними впливами на зазначену складову є моральні та фізичні впливи на конкретних особистостей, особливо варто відзначити вплив керівництва на провідних спеціалістів.

«Ринкова складова економічної безпеки підприємства полягає в захисті від зовнішніх та внутрішніх загроз ринковій позиції підприємства: недобросовісної конкуренції, іміджу фірми, торговій марці, будь-яких дій, що можуть призвести до зниження частки підприємства на ринку» [12].

Крім того зважаючи на діяльність, яку підприємство, в науковій літературі виокремлюють наступні елементи його економічної безпеки (рис.1.5):

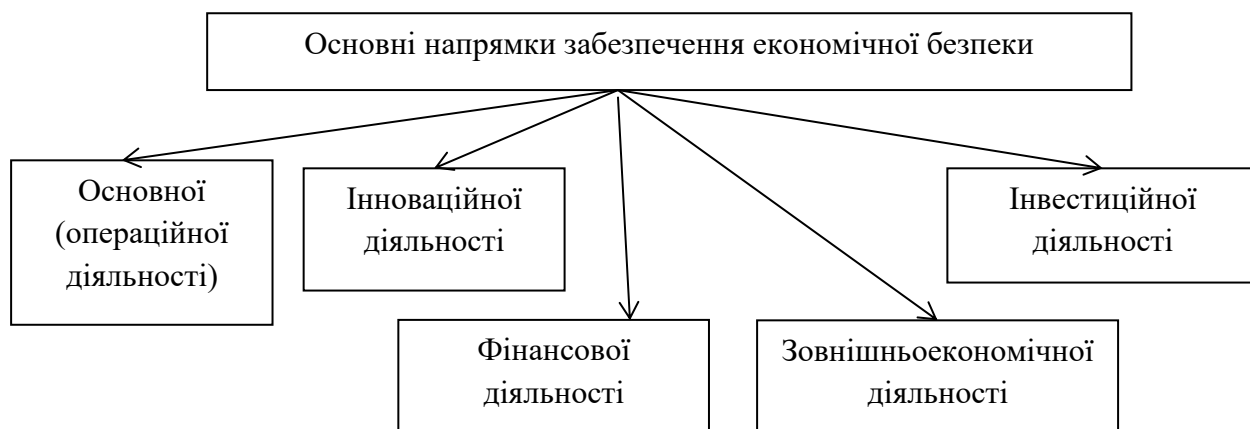

Рис.1.5. Основні напрямки забезпечення економічної безпеки підприємства

Джерело: побудовано автором на підставі [12, с.28]

Коротко розглянемо певні елементи економічної безпеки підприємства в даній класифікації. Зокрема, «безпека зовнішньоекономічної діяльності полягає у здатності протистояти зовнішнім загрозам, адаптуватися та реалізовувати свої економічні інтереси на зовнішніх ринках, створюючи конкурентні переваги, які забезпечать стає економічне зростання» [12]. Основними загрозами в даному напрямку діяльності для підприємства є: недостатня конкурентоспроможність підприємства; залежність від імпорту енергоносіїв та окремих видів продукції; дискримінація країни в торговельних відносинах.

Інвестиційна та інноваційна складові економічної безпеки підприємства полягають у наявності певного рівні іноземних та національних інвестицій і інновацій, які будуть спроможні здійснити забезпечення довгострокової позитивної економічної динаміки при належному рівні фінансування науково-технічної сфери, створення інноваційної інфраструктури та адекватних інноваційних механізмів.

Таким чином, складові системи економічної безпеки підприємства розглядаються як чинники, вплив яких визначає склад, зміст, структуру, масштаб та складність, і режим функціонування системи економічної безпеки суб'єкта господарювання. Тому визначені структурні елементи обов'язково мають бути враховані при її побудові.

1.3.Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки бізнесу

Проаналізувавши наукову літературу, ми можемо відзначити, що в ній присутня значна кількість поглядів науковців на оцінювання економічної безпеки підприємства, пропонується значна кількість методів її оцінки та послідовності. Зокрема, виокремимо з них найбільш поширені (рис.1.6).

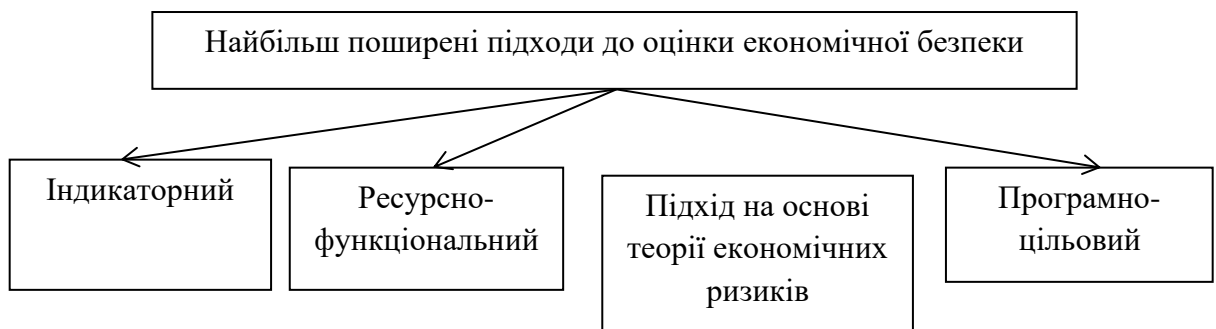

Рис. 1.6.Найбільш поширені підходи до оцінки економічної безпеки підприємства

Джерело: систематизовано на основі [17; 23; 46;]

Коротко зупинимося на кожному з них. Індикаторний підхід передбачає оцінювання економічної безпеки суб'єкта господарювання за допомогою порівняння фактичних значень результатів фінансової та господарської діяльності

з індикаторами з встановленими граничними значеннями. Вибирати зазначені індикатори потрібно зважаючи на галузь діяльності підприємства, значущість загроз тощо.

Підхід на базі оцінювання економічних ризиків передбачає визначення та аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на економічну безпеку підприємства, на базі методів якісної та кількісної оцінки певних ризиків. Відповідно для різних загроз та негативних чинників розраховують ймовірну шкоду та порівнюють її з величиною прибутку, майна або доходу.

«Ресурсно-функціональний підхід ґрунтується на наступному припущенні: найбільш ефективне використання ресурсів підприємства надає можливість запобігти небезпеці завдяки зміцненню внутрішнього потенціалу і створення умов для подальшого сталого розвитку» [48, с.280].

В даному випадку, критерієм оцінки є рівень ефективності використання ресурсів з усіх складових частинах економічної безпеки (фінансової, техніко-технологічної, інтелектуально-кадрової, політико-правової, екологічної, силової, інформаційної, силової тощо), тобто раціональне використання ресурсів розглядається як основа для запобігання загрозам економічній безпеці.

Програмно-цільовий підхід за основу визначає інтегрування показників, які визначають рівень економічної безпеки підприємства.

Всі зазначені підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства мають свої недоліки та переваги (Додаток Б).

Відповідно, проведений аналіз літературних джерел дозволяє говорити про те, що до цього часу відсутня єдина комплексна методика оцінки економічної безпеки підприємства.

На нашу думку, до показників, за допомогою яких можна оцінити фінансово-економічну складову економічної безпеки належать наступні (рис.1.7).

В межах даного дослідження вважаємо за доцільне навести алгоритм розрахунку основних показників економічної безпеки підприємства.

Рис. 1.7. Групи показників для оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства

Джерело: систематизовано на основі [48; 46; 42]

В таблиці 1.2 наведені показники оцінювання фінансової складової економічної безпеки підприємства.

Таблиця 1.2

«Показники оцінювання фінансової складової економічної безпеки підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку	Сутність показників
1	2	3
К авт – коеф. автономії	Власні кошти/ загальний підсумок балансу	Здатність підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів
К фін – коефіцієнт фінансування	Залучені кошти / власний капітал	Показує, яка кількість одиниць залучених коштів приходить на одиницю власних
К покр – коефіцієнт покриття	Оборотні активи / поточні зобов'язання підприємства	Характеризує здатність підприємства швидким чином розраховуватися за борговими зобов'язаннями

Продовження табл.1.2

1	2	3
Кодз – коефіцієнт оборотності дебіторської Заборгованості (ДЗ)	Чиста виручки від реалізації продукції / середньорічна величина дебіторської заборгованості	Характеризує швидкість обороту ДЗ підприємства
Кокз – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (КЗ)	Чиста виручка від реалізації /середньорічну величину КЗ	Характеризує швидкість обороту КЗ підприємства за визначений період
Кр – коефіцієнт рентабельності діяльності	Валовий прибуток / собівартість реалізованої продукції	Показує прибуток з кожної гривні, яка була витрачена на реалізацію продукції

Джерело: систематизовано на основі [42; 46; 48;]»

Оцінку техніко-технологічної складової рівня економічної безпеки підприємства можна здійснити, розраховавши наступні показники (табл.1.3).

Таблиця 1.3

Показники оцінювання техніко-технологічної складової економічної безпеки підприємства

«Показник	Алгоритм розрахунку	Сутність показників
К вп – коефіцієнт виробничої потужності	Річний фонд робочого часу / трудомісткість виробництва	Відображає максимально можливий випуск продукції за певний час при повному завантаженні обладнання
К зн – коефіцієнт зносу	Сума зносу основних засобів / балансова вартість основних засобів	Показує частку вартості основних засобів, яку було списано на витрати виробництва попередніх періодів
К ФВ – фондвіддача	Обсяг виробництва у вартісному вираженні / середньорічна вартість основних засобів	Характеризує кількість одиниць виготовленої продукції у грн, що припадають на одиницю вартості основних фондів
К інт – коефіцієнт інтенсивного використання обладнання	Обсяг виготовленої продукції за певний період / виробнича потужність обладнання».	Визначає рівень використання виробничих потужностей підприємства

Джерело: систематизовано на основі [42;46 ;48;]

«Головними групами критеріїв безпосередньо в інтелектуально-кадровій безпеці є показники: чисельного складу персоналу та його динаміки; кваліфікації

й інтелектуального потенціалу; ефективності використання персоналу; якості мотиваційної системи» [42].

Оцінку інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємства можна здійснити, розрахувавши наступні показники (табл.1.4).

Таблиця 1.4

Показники оцінювання інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємства

Показник	Економічна сутність показника
«Кпл – коефіцієнт плинності	Характеризує рух персоналу на підприємстві, що обумовлений їх незадоволеністю виробничою ситуацією або незадоволеністю керівника виробничою поведінкою персоналу
К П – продуктивність праці	Показує здатність робітників виробляти за одиницю робочого часу визначений обсяг продукції
КФОЗ – фондоозброєність праці	Показує рівень оснащеності робітників основними засобами виробництва
Кра – коефіцієнт Рационалізаторської активності	Відображає частку пропозицій, що забезпечують можливості підвищення продуктивності праці, яка припадає на одного працюючого
Кквал – коефіцієнт співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників» [48]	Відображає рівень забезпеченості підприємства висококваліфікованим персоналом

Джерело: систематизовано на основі [42; 46; 48;]

Оцінку екологічної складової економічної безпеки підприємства можна здійснити, розрахувавши наступні показники (табл.1.5).

Показники оцінювання екологічної складової економічної безпеки підприємства

«Показник	Алгоритм розрахунку	Економічна сутність показника
К вик – коефіцієнт перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин в атмосферу	Показник забруднення шкідливими речовинами / дозволений для підприємства гранично допустимий обсяг їх викиду	Показує ступінь перевищення реальних викидів шкідливих речовин в атмосферу над нормативними рівнями
К люд – коефіцієнт залюднення ареалу шкідливого впливу	Сума нормативної щільності населення і середня щільність населення у межах ареалу шкідливого впливу підприємства / середня щільність населення у межах ареалу шкідливого впливу підприємства» [39,42]	Визначає рівень заселеності ареалу шкідливого впливу підприємства і можливу небезпеку підприємства для його мешканців

Джерело: систематизовано автором на основі [42; 46; 48;]

Отже, в науковій літературі відсутня єдина комплексна методика оцінки економічної безпеки підприємства. Найбільш поширеними підходами до оцінки економічної безпеки підприємства є: індикаторний, ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, підхід на основі теорії економічних ризиків.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ І

Проведене дослідження теоретичних основ економічної безпеки підприємства надало змогу зробити наступні висновки.

1. Економічна безпека підприємства є комплексною характеристикою, під якою в межах даного дослідження ми розуміємо рівень захищеності усіх видів потенціалу суб'єкта господарювання від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільність функціонування і ефективність розвитку і потребує управління з боку керівництва підприємства.

2. Основними функціями зовнішньої та внутрішньої економічної безпеки є: захисна; інформаційна; антикризова; функція сприяння; стабілізації; адаптивна.

3. На рівень економічної безпеки впливає значна кількість чинників, які можна поділити на внутрішні та зовнішні. Економічна безпека підприємства

залежить від правового та фіскального режиму, який формує держава. Внутрішніми чинниками впливу на економічну безпеку підприємства є: ресурсне забезпечення, яке надає можливості раціональної організації системи постачання, виробництва та збуту; організаційно-управлінська структура; інформаційне забезпечення, організаційно-правова форма власності тощо.

4. До принципів економічної безпеки підприємства належать: принцип законності; економічної доцільності, ефективності управлінських рішень, оптимізації витрат; обґрунтованості, результативності, збалансованості, комплексності, безперервності, своєчасності, постійного моніторингу, координації та взаємодії, централізації; інтегрованості, спрямованості на стратегічні цілі, оперативності та динамічності; адекватності реагування, адаптивності; розвитку та вдосконалення, стимулювання та відповідальності тощо.

5. Виокремлюють наступні складові економічної безпеки: фінансову, кадрову, технологічну, правову, екологічну та силову безпеку.

6. В науковій літературі відсутня єдина комплексна методика оцінки економічної безпеки підприємства. Найбільш поширеними підходами до оцінки економічної безпеки підприємства є: індикаторний, ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, підхід на основі теорії економічних ризиків.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ПРОМЕТЕЙ АГРО»

2.1. Загальна характеристика та основні показники діяльності ТОВ «Прометей Агро»

ТОВ «ТД «Прометей Агро» здійснює торгівлю хімічними продуктами, пропонує оптом та в роздріб добрива, засоби захисту рослин, насіння та інші товари для агробізнесу. Організаційно-правова форма – є товариством з обмеженою відповідальністю, за формою власності – недержавна власність. Товариство було зареєстровано в 2013 році, на ринку вже 10 років.

Загальна характеристика підприємства наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

«Загальна характеристика ТОВ «ТД «Прометей Агро»

№ з/п	Ознака	Характеристика
1.	Повна назва юридичної особи	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТОРГОВИЙ ДІМ ПРОМЕТЕЙ АГРО
2.	Скорочена назва	ТОВ "ТД "ПРОМЕТЕЙ АГРО"
3.	Код ЄДРПОУ	38564101
4.	Дата реєстрації	28.01.2013
5.	Керівник	Стадніченко В.О.
6.	Розмір статутного капіталу, грн.	500 000,00 грн.
7.	Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
8.	Форма власності	Недержавна власність
9.	Види діяльності	Основний: 46.75 Оптова торгівля хімічними продуктами Інші: 01.41 Розведення великої рогатої худоби молочних порід 01.42 Розведення іншої великої рогатої худоби та буйволів 01.61 Допоміжна діяльність у рослинництві
10.	Юридична адреса	36014, Полтавська обл., місто Полтава, ВУЛИЦЯ НЕЧУЙ-ЛЕВИЦЬКОГО, будинок 6, квартира 4
11.	Адреса WEB-сайту	https://prometeyagro.com.ua

Джерело: складено на основі даних підприємства»

«ТОВ «ТД «Прометей Агро» - сучасне українське підприємство, яке динамічно розвивається. В основі успіху компанії – знання агробізнесу в деталях,

талановиті працівники, ефективна команда, інноваційні продукти найвищої якості та найкращий сервіс. Філософія компанії полягає в наступному: кваліфіковані консультації та якісний сервіс, найшвидша логістика по всій Україні та якісна продукція» [31].

Місія досліджуваного підприємства - забезпечення аграріїв ефективною системою добрив та захисту рослин, надання цінних знань з метою досягнення високих врожаїв [31].

ТОВ «ТД «Прометей агро» є офіційним дистрибутором компаній LUVENA, ALWERNIA, GRUPA AZOTY. Основною продукцією товариства є добрива: мікродобрива, мінеральні добрива, органічні добрива, стимулятори росту; засоби захисту рослин: гербіциди, десиканти, деструктори, інокулянти, інсектициди, прилипачі, протруйники, регулятори росту, родентициди, фуміганти, фунгіциди; насіння: бобові, кукурудза, льон, люцерна, пшениця, ріпак, соняшник, суданка, ячмінь.

Вищим органом управління ТОВ «ТД «Прометей Агро» є збори учасників, виконавчим органом ТОВ «ТД «Прометей Агро» є директор. Організаційна структура підприємства ТОВ «ТД «Прометей Агро» наведена на рис.2.1.

В підпорядкуванні генерального директора знаходяться фінансовий директор і маркетолог. Перший з них готує фінансову звітність; аналізує проведені угоди підприємства; планує фінансову політику; управляє фінансовими потоками. В обов'язки маркетолога ТОВ «ТД «Прометей Агро» входить формування та реалізація маркетингової стратегії; аналізує впливу тих чи інших процесів; проведення рекламних кампаній, починаючи з розробки до реалізації.

Відповідальним за ефективне ведення обліку на підприємстві та забезпечення фіксації фактів здійснення усіх господарських операцій у первинних документах, збереження документів, реєстрів та звітності є керівник ТОВ «ТД «Прометей Агро». Головний бухгалтер є відповідальним за стан і ведення обліку на підприємстві» [31].

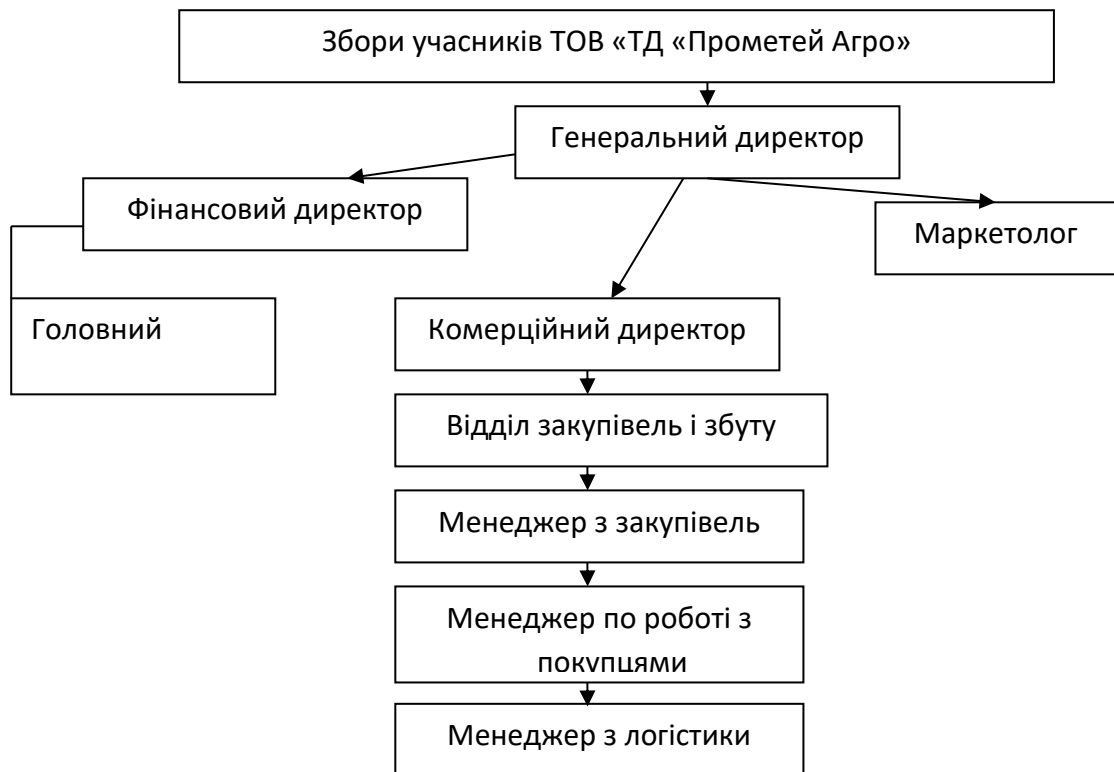

Рис. 2.1. Організаційна структура ТОВ «ТД «Прометей Агро»

Джерело: побудовано автором на підставі даних підприємства

Варто відзначити, що організаційна структура повністю задовольняє потреби ТОВ «ТД «Прометей Агро» та відповідає потребам галузі.

«ТОВ «ТД «Прометей Агро» здійснює самостійне планування господарської діяльності та визначення перспектив (стратегії) свого розвитку, враховуючи при цьому попит на товари, які реалізує, та необхідність постійного зростання прибутковості, проводить матеріально-технічне забезпечення реалізації, застосовуючи прямі угоди (контракти) з постачальниками.

ТОВ «ТД «Прометей Агро» здійснює ведення оперативного обліку і статистичної звітності, обліковує результати власної діяльності згідно з діючим законодавством. Результати його діяльності відображені в річній звітності. Окремі напрямки діяльності товариства перевіряються податковими органами. Підприємство проводить постійний контроль за показниками своєї фінансової та господарської діяльності, застосовуючи методи економічного аналізу» [31].

Основні фінансово – економічні показники діяльності ТОВ «ТД «Прометей Агро» розглянуті в табл.2.2. Дані для аналізу взяті з фінансової звітності.

Проведений аналіз надав можливість зробити наступні висновки: вартість майна та джерел його утворення збільшується в 2021 році на 47104,3 тис.грн. (134,52%) і в 2022 році – зменшується на 26227,6 тис.грн. (31,94%) за рахунок зростання вартості необоротних активів на 58 тис.грн. (12,68%) в 2021 році і на 46,8 тис.грн. (9,08%) 2022 році, вартість оборотних активів збільшується на 47046,3 тис.грн. (136,13%) в 2021 році (на це вплинули збільшення вартості запасів на 31159,2 тис.грн., дебіторської заборгованості на 14417,5 тис.грн., зниження грошових коштів на 8,6 тис.грн.).(Разом із тим, оборотні активи знизились на 26274,4 тис.грн. (32,2%) в 2022 році (на це вплинули – зниження вартості запасів на 24331,1 тис.грн., зменшення дебіторської заборгованості на 340,3 тис.грн. та грошових коштів на 0,4 тис.грн.).

Аналіз динаміки джерел формування майна дозволив говорити про збільшення власного капіталу на 2135,2 тис.грн. в 2021 році і на 3621,2 тис.грн. в 2022 році, що є позитивною зміною, але зобов'язання все ж набагато вищі, зростання зобов'язань в 2021 році на 44969,1 тис.грн. (133,21%) (зростання відбулось за рахунок поточних зобов'язань на 44952,6 тис.грн. і довгострокових зобов'язань на 16,5 тис.грн.) і в 2022 році – зниження на 29848,8 тис.грн. (37,91%) (довгострокові збільшились на 50,7 тис.грн., поточні – знизились на 29899,5 тис.грн.).

Здійснивши аналіз фінансових результатів діяльності підприємства можна констатувати підвищення чистого доходу від реалізації (дохід без ПДВ) на 100806,3 тис.грн. (171,42%) в 2021 році і на 36150,5 тис.грн. (22,65%) в 2022 році; відповідно і собівартість реалізованої продукції зросла на 76138,8 тис.грн. (142,77%) в 2021 році і на 30874,7 тис.грн. (23,85%) в 2022 році.

Основні фінансово–економічні показники діяльності
ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 2020-2022 роки

Показник	Роки			Відхилення, +-		Темп приросту, %	
	2020	2021	2022	2021 від 2020	2022 від 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
1. Сума майна і джерел його утворення, тис.грн., в т.ч.	35016,2	82120,5	55892,9	47104,3	-26227,6	134,52	-31,94
- необоротні активи, з них	457,3	515,3	562,1	58	46,8	12,68	9,08
основні засоби	436,5	515,3	517,8	78,8	2,5	18,05	0,49
-оборотні активи, з них:	34558,9	81605,2	55330,8	47046,3	-26274,4	136,13	-32,2
- запаси	15556,9	46716,1	22385	31159,2	-24331,1	200,29	-52,08
- дебіторська заборгованість	18830,4	33247,9	32907,6	14417,5	-340,3	76,57	-1,02
- грошові кошти	9,5	0,9	0,5	-8,6	-0,4	-90,53	-44,44
- власний капітал	1257,7	3392,9	7014,1	2135,2	3621,2	169,77	106,73
- зобов'язання, з них	33758,5	78727,6	48878,8	44969,1	-29848,8	133,21	-37,91
довгострокові зобов'язання та забезпечення	-	16,5	67,2	16,5	50,7	-	307,27
поточні зобов'язання та забезпечення	33758,5	78711,1	48811,6	44952,6	-29899,5	133,16	-37,99
2. Чистий дохід від реалізації, тис.грн.	58807,2	159613,5	195764	100806,3	36150,5	171,42	22,65
3. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	53328,4	129467,2	160341,9	76138,8	30874,7	142,77	23,85
4. Валовий прибуток, тис.грн.	5478,8	30146,3	35422,1	24667,5	5275,8	450,24	17,5
5. Інші операційні і неопераційні доходи, тис.грн.	74,6	898,7	393,2	824,1	-505,5	1104,69	-56,25
6. Інші операційні і неопераційні витрати, тис.грн.	5190,8	28441,1	31399,2	23250,3	2958,1	447,91	10,4
7. Операційний прибуток (збиток), тис.грн.	745,2	2603,9	5648,2	1858,7	3044,3	249,42	116,91
8. Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	297,3	2135,2	3621,2	1837,9	1486	618,2	69,6
9. Собівартість на 1 грн.реалізованої продукції, коп.	0,907	0,811	0,819	-0,096	0,008	-10,58	0,99
10. Чисельність персоналу, осіб	8	16	16	8	-	100	-
11. Продуктивність праці, тис.грн.	7350,9	9975,84	12235,25	2624,94	2259,41	35,71	22,65

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Валовий прибуток підприємства зростає на 24667,5 тис.грн. (450,24%) в 2021 році і на 5275,8 тис.грн. (17,5%) 2022 році. Операційні і неопераційні доходи підвищились на 824,1 тис.грн. або 1104,69% в 2021 році і зменшилися на 505,5 тис.грн. або 56,25% в 2022 році) при зростанні інших операційних і

неопераційних витрат на 23250,3 тис.грн. (447,91%) в 2021 році і на 2958,1 тис.грн. (10,4%) в 2022 році. Отже, спостерігаємо позитивну тенденцію росту операційного і чистого прибутку – перший збільшився на 1858,7 тис.грн. (249,42%) в 2021 році і на 3044,3 тис.грн. (116,91%) в 2022 році, другий – на 1837,9 тис.грн. або 618,2% в 2021 році і на 1486 тис.грн. або 69,6% в 2022 році.

Собівартість на 1 грн. реалізованої продукції для такого типу діяльності є досить високою, і знижується в 2021 році на 9,6 коп., але дуже негативним явищем є її зростання на 0,8 коп. в 2022 році.

Зростає чисельність персоналу відповідно на 8 осіб або удвічі в 2021 році, ефективність використання персоналу підприємства характеризується продуктивністю праці (яка зростає на 2624,94 тис.грн. в 2021 році і на 2259,41 тис.грн. в 2022 році).

В цілому, підводячи підсумки, можна сказати, що підприємство працює ефективно, про що говорять наявність операційного та чистого прибутку, збільшення майна і джерел його утворення. Але спостерігаються і проблеми – значна сума дебіторської заборгованості, яка вилучає кошти з обігу, мінімальна сума грошових коштів на рахунках, що значно знижує платоспроможність і викликає необхідність залучення короткострокових кредитів, недостатня сума власного капіталу, що значно нижча за позиковий.

2.2. Аналіз фінансового стану ТОВ «Прометей Агро»

Розпочнемо аналіз з дослідження динаміки і структури активів ТОВ «ТД «Прометей Агро».

Отже, вартість активів за 2020-2022 рр. збільшується на 20876,7 тис.грн. або 59,62% за рахунок збільшення оборотних активів на 20771,9 тис.грн. або 60,11% (за рахунок підвищення запасів на 828,1 тис.грн., дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги на 13016,4 тис.грн. або 110,68%, за розрахунками з бюджетом на 219,5 тис.грн. або 60,94%, іншої поточної дебіторської заборгованості на 841,3 тис.грн. або 12,54%, грошові кошти знижуються на 9

тис.грн. або 94,74%, і зниження інших оборотних активів на 124,4 тис.грн. Збільшуються необоротні активи на 104,8 тис.грн. або 22,92%, за рахунок зростання нематеріальних активів на 2,7 тис.грн., незавершених капітальних інвестицій на 20,8 тис.грн., і основних засобів на 81,3 тис.грн.

Таблиця 2.3

Динаміка і структура активів ТОВ «ТД «Прометей Агро»
за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	2020		2021		2022		Відхилення 2022 до 2020	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+,-	%
Нематеріальні активи	-	-	-	-	2,7	0,0001	2,7	-
Незавершені капітальні інвестиції	20,8	0,06	-	-	41,6	0,07	20,8	100
Основні засоби	436,5	1,25	515,3	0,63	517,8	0,93	81,3	18,63
Всього необоротні активи	457,3	1,31	515,3	0,63	562,1	1,01	104,8	22,92
Запаси	15556,9	44,43	46716,1	56,89	22385	40,05	6828,1	43,89
Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	11760,8	33,59	19701,7	23,99	24777,2	44,33	13016,4	110,68
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	360,2	1,03	9,5	0,01	579,7	1,04	219,5	60,94
Інша поточна дебіторська заборгованість	6709,4	19,16	13536,7	16,48	7550,7	13,51	841,3	12,54
Гроші та їх еквіваленти	9,5	0,03	0,9	0,0001	0,5	0,0001	-9	-94,74
Витрати майбутніх періодів	37,7	0,11	37,7	0,05	37,7	0,07	-	-
Інші оборотні активи	124,4	0,36	1602,6	1,95	-	-	-124,4	-100
Всього оборотні активи	34558,9	98,69	81605,2	99,37	55330,8	98,99	20771,9	60,11
БАЛАНС	35016,2	100	82120,5	100	55892,9	100	20876,7	59,62

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

В структурі активів в 2020-2022 році домінують оборотні активи, при чому їх питома вага дуже висока – 98,69%, 99,37% і 98,99%. В їх складі основна

частина належить запасам – 44,43%, 56,89% і 40,05%, суттєвою є дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги – 33,59%, 23,99% і 44,33% і інша поточна дебіторська заборгованість – 19,16%, 16,48% і 13,51%. Дуже низькою є частка грошових коштів, що при наявності значної дебіторської заборгованості говорить про надзвичайно низьку платіжну дисципліну та недостатню роботу з дебіторами.

В табл.2.4 проведено аналіз динаміки і структури пасивів ТОВ «ГД «Прометей Агро».

Таблиця 2.4

Динаміка і структура пасивів ТОВ «ГД «Прометей Агро»
за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	2020		2021		2022		Відхилення 2022 до 2020	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+,-	%
Зареєстрований (пайовий) капітал	500	1,43	500	0,61	500	0,89	-	-
Нерозподілений прибуток	757,7	2,16	2892,9	3,52	6389,1	11,43	5631,4	743,22
Резервний капітал	-	-	-	-	125	0,22	125	-
Разом власний капітал	1257,7	3,59	3392,9	4,13	7014,1	12,55	5756,4	457,69
Всього довгостр. зобов'язання, цільове фінансув. і забезпечення	-	-	16,5	0,02	67,2	0,12	67,2	-
Короткострокові кредити банків	1600	4,57	3745,2	4,56	100,1	0,18	-1499,9	-93,74
Поточна кредиторська заборгованість: - за товари, роботи і послуги	19194,2	54,82	60678,5	73,89	35786,7	64,03	16592,5	86,45
- за розрахунками з бюджетом	36	0,1	181,1	0,22	-	-	-36	-100
Інші поточні зобов'язання	12928,3	36,92	14106,3	17,18	12924,8	23,12	-3,5	-0,03
Разом поточні зобов'язання	33758,5	96,41	78711,1	95,85	48811,6	87,33	15053,1	44,59
БАЛАНС	35016,2	100	82120,5	100	55892,9	100	20876,7	59,62

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Отже, розглянувши динаміку джерел формування активів можна побачити що вони збільшуються на 20876,7 тис.грн. або 59,62%, в тому числі власний

капітал збільшився на 5756,4 тис.грн. або 457,69%, що сталося за рахунок зростання нерозподіленого прибутку на 5631,4 тис.грн., резервного капіталу на 125 тис.грн.

Довгострокові зобов'язання на протязі трьох років збільшились з 0 до 67,2 тис.грн. Поточні зобов'язання підвищились на 15053,1 тис.грн. або 44,59%, що викликано підвищенням заборгованості за товари, роботи і послуги на 16592,5 тис.грн., заборгованість по короткостроковим кредитам, за розрахунками з бюджетом і інші поточні зобов'язання зменшились на 1499,9 тис.грн., 36 тис.грн. і 3,5 тис.грн. відповідно.

Розглядаючи структуру пасивів, бачимо, що власний капітал займає мінімальну питому вагу, хоча вона і підвищується з 3,59 до 4,13% і до 12,55% в 2020-2022 рр., але не досягає мінімального нормативного значення 50%. В структурі довгострокові зобов'язання не значні. Поточні зобов'язання зменшились з 96,41 до 95,85 і 87,33%, що хоч і є позитивною зміною, але все ж їх частка дуже висока.

Наступна діагностика фінансового стану підприємства проводиться за наступними показниками: показники майнового стану, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності і рентабельності.

Показники майнового стану підприємства наведені в табл.2.5. Таким чином, відбувається зростання суми господарських засобів на 47104,3 тис.грн. в 2021 році та зниження на 26227,6 тис.грн. в 2022 році, частка основних засобів у активах достатньо низька і знижується на 0,006 в 2021 році та підвищується на 0,003 в 2022 році, знос основних засобів зростає на 0,058 і 0,073 в 2021 і 2022 роках, хоч перевищує нормативне значення 0,5 в 2020-2021 роках, але в 2022 році вище нормативу; відповідно придатність основних засобів зменшилась на 0,058 і 0,073, і нижча за мінімальне значення 0,5 в 2022 році. Коефіцієнт відновлення зріс на 0,03 і 0,01 та більший за коефіцієнт вибуття, тобто оновлення основних засобів достатнє.

Таблиця 2.5

Показники майнового стану ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 2020-2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Відхилення	
				2021 до 2020	2022 до 2021
Сума господарських засобів, що знаходяться у розпорядженні підприємства	35016,2	82120,5	55892,9	47104,3	-26227,6
Частка основних засобів у активах	0,012	0,006	0,009	-0,006	0,003
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,586	0,528	0,455	-0,058	-0,073
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,414	0,472	0,545	0,058	0,073
Коефіцієнт відновлення	0,09	0,12	0,13	0,03	0,01
Коефіцієнт вибуття	0,01	0,04	0,03	0,03	-0,01

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Аналіз ліквідності підприємства розглянуто в табл.2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 2020-2022 рр.

Актив	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Пасив	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Платіжний надлишок або нестача (+;-)		
								2020р.	2021р.	2022р.
1. Найбільш ліквідні активи (А ₁)	9,5	0,9	0,5	1. Найбільш строкові зобов'язання (П ₁)	19194,2	60678,5	35786,7	-19184,7	-60677,6	-35786,2
2. Швидко реалізовані активи (А ₂)	18830,4	33247,9	32907,6	2. Короткострокові пасиви (П ₂)	14564,3	18032,6	13024,9	4266,1	15215,3	19882,7
3. Повільно реалізовані активи (А ₃)	15719	48356,4	22422,7	3. Довгострокові пасиви (П ₃)		16,5	67,2	15719	48339,9	22355,5
4. Важко реалізовані активи (А ₄)	457,3	515,3	562,1	4. Постійні пасиви (П ₄)	1257,7	3392,9	7014,1	-800,4	-2877,6	-6452
БАЛАНС	35016,2	82120,5	55892,9	БАЛАНС	35016,2	82120,5	55892,9	-	-	-

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Таким чином, найбільш ліквідних активів недостатньо, щоб покрити найбільш термінові зобов'язання в 2020-2022 році (нестача становить 19184,7 тис.грн., 60677,6 тис.грн. та 35786,2 тис.грн.). Активів, які швидко реалізуються достатньо для покриття короткострокових пасивів (надлишок становить 4266,1

тис.грн., 15215,3 тис.грн. та 19882,7 тис.грн.), а активів, що повільно реалізуються достатньо для покриття довгострокових пасивів (надлишок становить 15719 тис.грн., 48339,9 тис.грн., 22355,5 тис.грн.), постійні пасиви погашають важко реалізовані активи (надлишок рівний 800,4 тис.грн., 2877,6 тис.грн., 6452 тис.грн.).

Можна говорити, що не всі нерівності виконуються в 2020-2022 році: $A1 < П1$ (не відповідає), $A2 > П2$ (відповідає), $A3 > П3$ (відповідає), $A4 < П4$ (відповідає), тобто баланс не можна вважати абсолютно ліквідним.

Аналіз показників ліквідності проведено в табл.2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка показників ліквідності ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 2020-2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Відхилення	
				2021 до 2020	2022 до 2021
1.Грошові кошти, тис.грн.	9,5	0,9	0,5	-8,6	-0,4
2.Дебіторська заборгованість, тис.грн.	18830,4	33247,9	32907,6	14417,5	-340,3
3.Оборотні активи, тис.грн.	34558,9	81605,2	55330,8	47046,3	-26274,4
4.Поточні зобов'язання і забезпечення, тис.грн.	33758,5	78711,1	48811,6	44952,6	-29899,5
5.Коефіцієнт поточної ліквідності (п.3/п.4)	1,02	1,04	1,13	0,02	0,09
6.Коефіцієнт швидкої ліквідності ((п.1+п.2)/п.4)	0,56	0,42	0,67	-0,14	0,25
6.Коефіцієнт абсолютної ліквідності (п.1/п.4)	0,0003	0,00001	0,00001	-0,00029	-

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Таким чином, коефіцієнт покриття хоча і зростає на 0,02 в 2021 році і на 0,09 в 2022, але невисокий, хоч і знаходиться у межах нормативного показника 1-2, що говорить про те, що поточних активів достатньо для покриття поточних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності, який зменшується на 0,14 в 2021 році, і зростає на 0,25 в 2022 році менший за норматив 0,7-0,8, отже за рахунок середньо ліквідних активів не можливо погасити середньострокові зобов'язання.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності хоча зменшується на 0,00029 в 2021 році та не змінюється в 2022 році, але набагато нижчий за нормативне значення 0,2-0,35, отже негайні зобов'язання підприємство погасити не може.

Далі необхідно дослідити тип фінансової стабільності ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ «ПРОМЕТЕЙ АГРО» за 2020-2022 рр.

Дослідження починається з визначення типу фінансової стійкості.

До запасів відносяться: виробничі запаси, готова продукція, незавершене виробництво, товари, витрати майбутніх періодів.

2020 рік: 15556,9 тис.грн.

2021 рік: 46716,1 тис.грн.

2022 рік: 22385 тис.грн.

1. Наявність власних коштів – різниця між власним капіталом і необоротними активами підприємства:

2020 рік: $= 1257,7 - 457,3 = 800,4$ тис.грн.

2021 рік: $3392,9 - 515,3 = 2877,6$ тис.грн.

2022 рік: $7014,1 - 562,1 = 6452$ тис.грн.

2. Наявність власних і довгострокових позикових коштів:

2020 рік: $800,4 + 0 = 800,4$ тис.грн.

2021 рік: $2877,6 + 16,5 = 2894,1$ тис.грн.

2022 рік: $6452 + 67,2 = 6519,2$ тис.грн.

3. Наявність загальних коштів:

2020 рік: $800,4 + 1600 = 2400,4$ тис.грн.

2021 рік: $2894,1 + 3745,2 = 6639,3$ тис.грн.

2022 рік: $6519,2 + 100,1 = 6619,3$ тис.грн.

Визначаємо показники забезпеченості запасів джерелами їхнього фінансування:

1. Надлишок або дефіцит власних коштів:

2020 рік: $800,4 - 15556,9 = -14756,5$ тис.грн.

2021 рік: $2877,6 - 46716,1 = -43838,5$ тис.грн.

2022 рік: $6452 - 22385 = -15933$ тис.грн.

2. Надлишок чи дефіцит власних та довгострокових позикових коштів:

2020 рік: $800,4 - 15556,9 = -14756,5$ тис.грн.

2021 рік: $2894,1 - 46716,1 = -43822$ тис.грн.

2022 рік: $6519,2 - 22385 = -15865,8$ тис.грн.

3. Надлишок або дефіцит загальних коштів:

2020 рік: $2400,4 - 15556,9 = -13156,5$ тис.грн.

2021 рік: $6639,3 - 46716,1 = -40076,8$ тис.грн.

2022 рік: $6619,3 - 22385 = -15765,7$ тис.грн.

Таким чином, за всі три роки дослідження на підприємстві спостерігається ситуація: $\Phi В < 0$, $\Phi В Д < 0$, $\Phi З К < 0$, що характеризує фінансову стабільність підприємства як кризову, при чому ситуація в динаміці погіршується.

Аналіз фінансової стабільності підприємства необхідно продовжити розрахунком основних показників фінансової стабільності.

Вихідні дані для розрахунку показників фінансової стабільності наведено в табл.2.8.

Таблиця 2.8

Вихідні дані для розрахунку показників фінансової стабільності

ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Відхилення, +/-		Темп приросту, %	
	2020	2021	2022	2021 від 2020	2022 від 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Власні оборотні кошти, тис.грн.	800,4	2877,6	6452	2077,2	3574,4	259,52	124,21
2. Матеріальні запаси, тис.грн.	15556,9	46716,1	22385	31159,2	-24331,1	200,29	-52,08
3. Власний капітал, тис.грн.	1257,7	3392,9	7014,1	2135,2	3621,2	169,77	106,73
4. Довгострокові зобов'язання, тис.грн.	-	16,5	67,2	16,5	50,7	-	307,27
5. Джерела формування майна, тис.грн.	35016,2	82120,5	55892,9	47104,3	-26227,6	134,52	-31,94

Продовження табл.2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
6. Оборотні кошти, тис.грн.	34558,9	81605,2	55330,8	47046,3	-26274,4	136,13	-32,2
7. Сума вартості основних засобів, виробничих запасів та незавершеного виробництва, тис.грн.	15556,9	46716,1	22385	31159,2	-24331,1	200,29	-52,08
8. Основний капітал, тис.грн.	436,5	515,3	517,8	78,8	2,5	18,05	0,49
9. Сума амортизації основних засобів і нематеріальних активів, тис.грн.	321,9	474,4	634,7	152,5	160,3	47,37	33,79
10. Первісна вартість основних засобів і не матеріальних активів, тис.грн.	758,4	989,7	1155,2	231,3	165,5	30,5	16,72
11. Необоротні активи, тис.грн.	457,3	515,3	562,1	58	46,8	12,68	9,08
12. Залучений капітал, тис.грн.	33758,5	78727,6	48878,8	44969,1	-29848,8	133,21	-37,91

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

В табл.2.9 показано основні показники фінансової стабільності, вихідні дані для яких показано в табл.2.8.

Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами збільшується на 001 і 0,23 в 2021 і 2022 роках, але не відповідає нормативу – більше 1 та свідчить про недостатність власних коштів для покриття ними запасів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу підприємства зростає в 2021 і 2022 роках на 0,21 і 0,07, показник відповідає нормативу – більше 0,5, отже підприємство може вільно маневрувати власним капіталом.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів збільшується в 2021 році порівняно з 2020 на 0,0002 і на 0,001 у 2022 році, що підприємство починає більше залежати від довгостроково залучених коштів.

Оцінка основних показників фінансової стабільності
ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 2020 -2022 рр.

Показник	Роки			Відхилення, +/-	
	2020	2021	2022	2021 від 2020	2022 від 2021
13.Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами (п.1/ п.2)	0,05	0,06	0,29	0,01	0,23
14.Коефіцієнт маневреності власного капіталу (п.1/п.3)	0,64	0,85	0,92	0,21	0,07
15.Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (п.4/п.5)	-	0,0002	0,0012	0,0002	0,001
16.Коефіцієнт стабільності структури оборотних коштів (п.1/п.6)	0,02	0,04	0,12	0,02	0,08
17. Коефіцієнт виробничих фондів (п.7/п.5)	0,44	0,57	0,4	0,13	-0,17
18.Індекс постійного активу (п.8/п.3)	0,35	0,15	0,07	-0,2	-0,08
19. Коефіцієнт накопичення амортизації (п.9/п.10)	0,42	0,48	0,55	0,06	0,07
20. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів (п.8/п.5)	0,01	0,01	0,01	-	-
21.Коефіцієнт мобільності (п.6/п.11)	75,57	158,36	98,44	82,79	-59,92
22. Коефіцієнт фінансової стабільності (п.3/ п.12)	0,04	0,04	0,14	-	0,1
23.Коефіцієнт фінансової автономії (п.3/п.5)	0,04	0,04	0,13	-	0,09
24.Коефіцієнт фінансової залежності (п.12/п.5)	0,96	0,96	0,87	-	-0,09
25.Коефіцієнт фінансового ризику (п.12/п.3)	26,84	23,2	6,97	-3,64	-16,23
26.Коефіцієнт фінансової стійкості (п.3+п.4)/ п.5	0,04	0,04	0,13	-	0,09

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт стабільності структури оборотних коштів в 2020 - 2022 роках зростає на 0,02 і 0,08, але лише в 2022 році більший за мінімальне значення 0,1.

Коефіцієнт виробничих фондів зростає на 0,13 в 2021 році і зменшується на 0,17 в 2022 році, що також можна характеризувати, як негативну зміну.

Індекс постійного активу невисокий, при чому через накопичення зносу зменшується на 0,2 і 0,08 в 2021 і 2022 роках.

Коефіцієнт накопичення амортизації, що показує інтенсивність накопичення зносу основних засобів і нематеріальних активів підвищився на 0,06 в 2021 році і на 0,07 в 2022 році і відповідає нормативному значенню показника – менше 0,5 лише в 2020 – 2021 роках.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів лишається без змін і становить 0,01.

Коефіцієнт мобільності збільшується в 2021 році на 82,79, але в 2022 році показує негативну зміну – зменшення на 59,92, в останні три роки в активах домінують оборотні активи.

Коефіцієнт фінансової стабільності в 2022 році зріс на 0,1 та не відповідає нормативному значенню – більше 0,5.

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) збільшився в 2022 році на 0,09, але не відповідає нормативному значенню – не менше 0,5.

Коефіцієнт фінансової залежності, що є зворотним до коефіцієнту автономії на протязі 2020-2022 рр. значно більший за норматив 0,5, що підтверджує те, що підприємство практично повністю фінансувалось за рахунок залучених коштів.

Коефіцієнт фінансового ризику, який є відношенням позикового капіталу до власного знижується в 2021 році на 3,64 і в 2022 році на 16,23 ситуація покращилась, але позиковий капітал значно вищий за власний при нормативі – не більше 1. Коефіцієнт фінансової стійкості, який характеризує частку стійких пасивів у валюті балансу не відповідає нормативу для показника – більше 0,7.

Аналіз показників ділової активності наведено в табл.2.10.

Таким чином, спостерігаємо:

- позитивну тенденцію підвищення коефіцієнту оборотності капіталу на 0,79 і 0,11 оборотів;

- оборотність дебіторської заборгованості показав позитивну тенденцію до зростання на 2,84 обороти (термін обороту зменшився на 51,41 днів) і знизився на 0,21 обороти в 2021 році (термін обороту зріс на 2,12 днів);

- оборотність запасів показала позитивну тенденцію зростання на 0,18 і 0,54 обороту, при чому тривалість одного обороту зменшилась на 2,56 і 6,78 днів;

- в цілому тривалість операційного циклу показала позитивну тенденцію зменшення на 53,97 та 4,66 днів в 2021 і 2022 році відповідно.

Таблиця 2.10

Аналіз показників ділової активності ТОВ «ТД «Прометей Агро»
за 2020 -2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Відхилення 2022 до 2020	
				2021 до 2020	2022 до 2021
1. Чистий дохід від реалізації	58807,2	159613,5	195764	100806,3	36150,5
2. Собівартість реалізації	53328,4	129467,2	160341,9	76138,8	30874,7
3. Середній розмір капіталу	30387	58568,35	69006,7	28181,35	10438,35
4. Середній розмір власного капіталу	1109,05	2325,3	5203,5	1216,25	2878,2
5. Середній розмір власного оборотного капіталу	634,6	1839	4664,8	1204,4	2825,8
6. Середній розмір дебіторської заборгованості	17877,85	26039,15	33077,75	8161,3	7038,6
7. Середній розмір запасів	11883,9	31136,5	34550,55	19252,6	3414,05
8. Середній розмір кредиторської заборгованості	14262,75	40044,9	48323,15	25782,15	8278,25
9. Чистий прибуток	297,3	2135,2	3621,2	1837,9	1486
10. Коефіцієнт оборотності капіталу (п.1/п.3)	1,94	2,73	2,84	0,79	0,11
11. Оборотність дебіторської заборгованості					
11.1. Днів (п.6*365/п.1)	110,96	59,55	61,67	-51,41	2,12
11.2. Оборотів (п.1/п.6)	3,29	6,13	5,92	2,84	-0,21
12. Оборотність запасів					
12.1. Днів (п.7*365/п.2)	73,76	71,2	64,42	-2,56	-6,78
12.2. Оборотів (п.2/п.7)	4,95	5,13	5,67	0,18	0,54
13. Тривалість операційного циклу (п.11.1+п.12.1)	184,72	130,75	126,09	-53,97	-4,66
14. Оборотність кредиторської заборгованості					
14.1. Днів (п.8*365/п.2)	97,62	112,9	110	15,28	-2,9
14.2. Оборотів (п.2/п.8)	3,74	3,23	3,32	-0,51	0,09
15. Оборотність власного капіталу					
15.1. Днів (п.4*360/п.1)	6,88	5,32	9,7	-1,56	4,38
15.2. Оборотів (п.1/п.4)	53,02	68,64	37,62	15,62	-31,02
16. Тривалість фінансового циклу (п.13 – п.14.1)	87,1	17,85	16,09	-69,25	-1,76
17. Період окупності власного капіталу (п.4/п.9)	3,73	1,09	1,44	-2,64	0,35
18. Коефіцієнт сталості економічного розвитку (п.9/п.4)	0,27	0,92	0,7	0,65	-0,22

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Оборотність кредиторської заборгованості показала негативну тенденцію зменшення на 0,51 оборот в 2021 році (тривалість обороту зросла на 15,28 днів),

але в 2022 році оборотність зросла на 0,09, а тривалість обороту скоротилась на 2,9 днів; оборотність власного капіталу прискорилась на 15,62 обороти (тривалість обороту скоротилась на 1,56 днів) в 2021 році, але в 2022 році уповільнилась на 31,02 обороти та зросла на 4,38 днів; відповідно має позитивну тенденцію зниження тривалості фінансового циклу на 69,25 і 1,76 днів відповідно. Період окупності власного капіталу показує позитивну тенденцію скорочення на 2,64 в 2021 році (при чому обернений показник зріс на 0,65), але в 2022 році зріс на 0,35 (коефіцієнт сталості економічного розвитку скоротився на 0,22).

Отже, зниження показників оборотності, зростання терміну оборотності свідчать про зниження ділової активності підприємства та необхідності впровадження заходів для подолання кризи.

Показники рентабельності поділяються на витратні, доходні та ресурсні.

В табл. 2.11 показано розрахунок витратних показників рентабельності.

Таблиця 2.11

Оцінка витратних показників рентабельності
ТОВ «ГД «Прометей Агро» за 2020 -2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Відхилення, +/-	
				2021 від 2020	2022 від 2021
1. Валовий прибуток підприємства, тис.грн.	5478,8	30146,3	35422,1	24667,5	5275,8
2. Собівартість реалізації продукції, тис.грн.	53328,4	129467,2	160341,9	76138,8	30874,7
3. Прибуток від операц. діяльності, тис.грн.	745,2	2603,9	5648,2	1858,7	3044,3
4. Загальна сума операційних витрат, тис.грн.	58136	157399,4	190463,8	99263,4	33064,4
5. Прибуток до оподаткування, тис.грн.	362,6	2603,9	4416,1	2241,3	1812,2
6. Загальна сума витрат, тис.грн.	58519,2	157908,3	191741,1	99389,1	33832,8
7. Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	58807,2	159613,5	195764	100806,3	36150,5
8. Рентабельність продукції (товарів, робіт, послуг) (п.1/п.2*100)	10,27	23,28	22,09	13,01	-1,19
9. Рентабельність операційної діяльності (п.3/п.4*100)	1,28	1,65	2,97	0,37	1,32
10. Рентабельність звичайної діяльності (п.5/п.6*100)	0,62	1,65	2,3	1,03	0,65
11. Коефіцієнт покриття виробничих витрат (п.7/п.2*100)	110,27	123,28	122,09	13,01	-1,19
12. Коефіцієнт окупності виробничих витрат (п.2/п.7*100)	90,68	81,11	81,91	-9,57	0,8

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Рентабельність продукції (товарів, робіт і послуг) зростає в 2021 році на 13,01% і дещо зменшується в 2022 році на 1,19%.

Рентабельність операційної діяльності має тенденцію до зростання в 2021 році на 0,37% і в 2022 році – на 1,32%.

Рентабельність звичайної діяльності також підвищилась на 1,03% в 2021 році і в 2022 році на 0,65%.

Коефіцієнт покриття виробничих витрат покриває виробничі витрати має позитивну тенденцію до зростання в 2021 році на 13,01%, хоча зменшився в 2022 році на 1,19%.

Коефіцієнт окупності виробничих витрат зростає на 0,8% в 2022 році і зменшується на 9,57% в 2021 році.

В цілому, зі зростанням прибутку більшість показників рентабельності підвищується як у 2021 та 2022 роках.

В табл.2.12 показано розрахунок ресурсних показників рентабельності.

Таблиця 2.12

Оцінка ресурсних показників рентабельності ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 2020 -2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Відхилення, +/-	
				2021 від 2020	2022 від 2021
1	2	3	4	5	6
1.Чистий прибуток, тис.грн.	297,3	2135,2	3621,2	1837,9	1486
2.Вартість активів, тис.грн.	30387	58568,35	69006,7	28181,35	10438,35
3.Прибуток до оподаткування, тис.грн.	362,6	2603,9	4416,1	2241,3	1812,2
4.Власний капітал, тис.грн.	1109,05	2325,3	5203,5	1216,25	2878,2
5.Сума зобов'язань, тис.грн.	29277,95	56243,05	63803,2	26965,1	7560,15
6.Основні фонди за залишковою вартістю, тис.грн.	460,85	475,9	516,55	15,05	40,65
7.Оборотні фонди, тис.грн.	29912,55	58082,05	68468	28169,5	10385,95

Продовження табл.2.12

1	2	3	4	5	6
9.Рентабельність підприємства (активів, виробництва, виробничого капіталу, загальна рентабельність) (п.1/п.2*100)	0,98	3,65	5,25	2,67	1,6
10.Рентабельність власного капіталу (п.3/п.4*100)	32,69	111,98	84,87	79,29	-27,11
11.Рентабельність залученого капіталу (п.3/п.5*100)	1,24	4,63	6,92	3,39	2,29
12.Рентабельність необоротних активів (фондорентабельність) (п.3/п.6*100)	78,68	547,15	854,92	468,47	307,77
13.Рентабельність оборотних активів (п.3/п.7*100)	1,21	4,48	6,45	3,27	1,97
14.Коефіцієнт покриття активів (п.8/п.2*100)	193,53	272,53	283,69	79	11,16
15.Коефіцієнт окупності активів (п.2/п.8*100)	51,67	36,69	35,25	-14,98	-1,44
16.Коефіцієнт покриття власного капіталу (п.8/п.4*100)	5302,48	6864,21	3762,16	1561,73	-3102,05
17.Коефіцієнт окупності власного капіталу (п.4/п.8*100)	1,89	1,46	2,66	-0,43	1,2

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Рентабельність підприємства підвищилась на 2,67% в 2021 році і на 1,6% в 2022 році.

Рентабельність власного капіталу зменшилась в 2022 році на 27,11% і на 79,29% зросла в 2022 році.

Рентабельність залученого капіталу підвищилась в 2021 році на 3,39% і на 2,29% в 2022 році.

Рентабельність необоротних активів зростає на 468,47% в 2021 році і на 307,77% в 2022 році.

Рентабельність оборотних активів підвищилась на 3,27% в 2021 році і на 1,97% в 2022 році.

Коефіцієнт покриття активів збільшився в 2021 році на 79% і в 2022 році на 11,16%.

Коефіцієнт окупності активів знизився на 14,98% в 2021 році і на 1,44% в 2022 році.

Коефіцієнт покриття власного капіталу має позитивну тенденцію до зростання в 2021 році на 1561,73% і знижується на 3102,05% в 2022 році.

Коефіцієнт окупності власного капіталу є оберненим до коефіцієнту покриття власного капіталу, зростає на 1,2% в 2022 році і на 0,43% зменшується в 2022 році.

В табл.2.13 показано розрахунок ресурсних показників рентабельності.

Таблиця 2.13

Оцінка доходних показників рентабельності
ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 2020 -2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Відхилення, +/-	
				2021 від 2020	2022 від 2021
1. Валовий прибуток, тис.грн.	5478,8	30146,3	35422,1	24667,5	5275,8
2. Чистий дохід, тис.грн.	58807,2	159613,5	195764	100806,3	36150,5
3. Чистий прибуток, тис.грн.	297,3	2135,2	3621,2	1837,9	1486
4. Прибуток від операційної діяльності, тис.грн.	745,2	2603,9	5648,2	1858,7	3044,3
5. Інші операційні витрати, тис.грн.	4807,6	27932,2	30121,9	23124,6	2189,7
6. Валова рентабельність продажу продукції (товарів, робіт, послуг) (п.1/п.2*100)	9,32	18,89	18,09	9,57	-0,8
7. Чиста рентабельність продажу продукції (товарів, робіт, послуг) (п.3/п.2*100)	0,51	1,34	1,85	0,83	0,51
8. Рентабельність доходу від операційної діяльності (п.4/(п.2+п.5)*100)	1,17	1,39	2,5	0,22	1,11

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Валова рентабельність продажу продукції (товарів, робіт і послуг) зростає на 9,57% в 2021 році і знижується на 0,8% в 2022 році.

Чиста рентабельність продажу продукції (товарів, робіт і послуг) зростає на 0,83% в 2021 році і на 0,51% в 2022 році.

Рентабельність доходу від операційної діяльності підвищилась на 0,22% в 2021 році і на 1,11% в 2022 році.

Підсумовуючи наведені показники рентабельності, можна констатувати, що рентабельність збільшується завдяки підвищенню усіх показників прибутку.

2.3.Оцінювання рівня економічної безпеки ТОВ «Прометей Агро»

Аналіз наукової літератури дозволяє говорити про наявність значної кількості методологічних підходів до оцінки рівня економічної безпеки підприємств. Ми пропонуємо використати багатофакторну модель аналізу рівня економічної безпеки. Отже, «економічну безпеку будемо оцінювати на основі відповідних значень певних груп показників.

$$I = fZ(Y_1, Y_2, Y_3, Y_4) \quad (2.1)$$

де Y_i – відповідна i -та група показників» [24].

У табл. 2.14 розподілимо фінансові показники, які ми розраховали в попередньому підрозділі.

Таблиця 2.14

Основні фінансові показники економічної безпеки
ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 2020-2022 рр.

Назва групи	Назва показника	Рік		
		2020	2021	2022
1	2	3	4	5
Оцінка ліквідності активів (Y1)	Коефіцієнт поточної ліквідності	1,02	1,04	1,13
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,56	0,42	0,67
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0003	0,00001	0,00001
Оцінка фінансової стійкості (Y2)	Коефіцієнт фінансової стабільності	0,04	0,04	0,14
	Коефіцієнт незалежності(автономії)	0,04	0,04	0,13
	Коефіцієнт фінансової залежності	0,96	0,96	0,87
Оцінка рентабельності (Y3)	Коефіцієнт рентабельності активів	0,01	0,036	0,052
	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,327	1,119	0,849
	Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,0098	0,037	0,054
	Коефіцієнт рентабельності продукції	0,005	0,013	0,018
Оцінка ділової активності (Y4)	Коефіцієнт оборотності основних засобів	55,59	185,34	185,05
	Коефіцієнт оборотності активів	1,94	2,73	2,84
	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	53,02	68,64	37,62

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

«Для кожного моменту часу за всіма групами показників отримаємо згортання цих показників в межах своїх груп за рівнями відповідно:

$$A_j^l = \sum_{j=1}^n X_j^l r_{ij} \quad (2.2)$$

l – нечіткий рівень відповідної групи показників, $l \in \{\text{«ДН»}; \text{«Н»}, \text{«СР»}; \text{«В»}\}$;

n – кількість показників відповідної групи;

X_j^l – показники відповідної групи; r_{ij} – вага показників відповідної групи»

[41].

Використовуючи формулу 2.2. здійснимо розрахунки з врахуванням індивідуальної вагомості кожного з зазначених показників. В табл.2.15 наведені результати проведених розрахунків.

Таблиця 2.15

Обрахунок показників економічної безпеки
ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 2020-2022 рр.

Назва групи	Назва показника	Вагомість	А		
			2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Оцінка ліквідності активів (Y1)	Коефіцієнт покриття	0,107	0,109	0,111	0,121
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,107	0,06	0,05	0,07
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,107	0,00003	0,000001	0,000001
Оцінка фінансової стійкості (Y2)	Коефіцієнт фінансової стабільності	0,08	0,0032	0,0032	0,0112
	Коефіцієнт незалежності (автономії)	0,08	0,0032	0,0032	0,0104
	Коефіцієнт фінансової залежності	0,08	0,0768	0,0768	0,0696
Оцінка рентабельності (Y3)	Коефіцієнт рентабельності активів	0,04	0,0004	0,00144	0,00208
	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,04	0,01308	0,04476	0,03396
	Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,04	0,000392	0,00148	0,00216
	Коефіцієнт рентабельності продукції	0,04	0,0002	0,00052	0,00072
Оцінка ділової активності (Y4)	Коефіцієнт оборотності основних засобів	0,027	1,501	5,004	4,996
	Коефіцієнт оборотності активів	0,027	0,052	0,074	0,077
	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,027	1,432	1,853	1,016

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Розрахунок інтегральної оцінки економічної безпеки підприємства буде відбуватися за наступною формулою:

$$I = \sum_{i=1}^N A_j^l r_i \quad (2.3)$$

Використовуючи формулу 2.3. розрахуємо інтегральний показник економічної безпеки ТОВ «ТД «Прометей Агро».

Таблиця 2.16

Розрахунок інтегрального показника ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 2020-2022 рр.

Назва групи	Вага групи	Назва показника	Інтегральні показники по групам		
			2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Оцінка ліквідності активів (Y1)	0.32	Коефіцієнт покриття	0,16903	0,161001	0,191001
		Коефіцієнт швидкої ліквідності			
		Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
Оцінка фінансової стійкості (Y2)	0.24	Коефіцієнт фінансової стабільності	0,0832	0,0832	0,0912
		Коефіцієнт незалежності(автономії)			
		Коефіцієнт фінансової залежності			
Оцінка рентабельності (Y3)	0.16	Коефіцієнт рентабельності активів	0,014072	0,0482	0,03892
		Коефіцієнт рентабельності власного капіталу			
		Коефіцієнт рентабельності діяльності			
		Коефіцієнт рентабельності продукції			
Оцінка ділової активності (Y4)	0.08	Коефіцієнт оборотності основних засобів	2,985	6,931	6,089
		Коефіцієнт оборотності активів			
		Коефіцієнт оборотності власного капіталу			
Інтегральний показник (I)	-	-	3,251302	7,223401	6,410121

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

З метою визначення рівня економічної безпеки ТОВ «ТД «Прометей Агро» наведемо рівні економічної безпеки (рис.2.2).

Вкрай низький				Середній рівень								Дуже високий			
-0,27	-0,25	-0,123	-0,096	0,069	0,092	0,115	0,162	0,209	0,256	0,313	0,399	0,407	0,45	0,491	0,5128
Низький						Високий									

Рис.2.2.Значення інтегрального показника оцінювання рівня економічної безпеки підприємства

Джерело: [41]

Отже, рівень економічної безпеки ТОВ «ТД «Прометей Агро» відповідно до наведеної шкали є дуже високий, адже за розрахованими даними інтегральний показник економічної безпеки становить 6,41, проте порівняно з 2021 роком відбувається тенденція до його зменшення (табл. 2.17).

Доповнимо проведений аналіз діагностикою банкрутства ТОВ «ТД «Прометей Агро» на базі українських і зарубіжних моделей діагностики банкрутства. Зазначена діагностика надає можливості підприємству сформулювати відповідну фінансову політику та розробити заходи, які направлені на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, що в свою чергу забезпечує зростання його економічної безпеки.

Таблиця 2.17

Рівень економічної безпеки ТОВ «ТД «Прометей Агро»

Роки	Інтегральний показник економічної безпеки	Стан
2020	3,25	Дуже високий
2021	7,22	Дуже високий
2022	6,41	Дуже високий

Джерело: побудовано автором на підставі фінансової звітності підприємства

Крім того, за допомогою діагностики банкрутства ми можемо своєчасно виявити неплатоспроможність, збитковість, низьку ділову активність та фінансову залежність від зовнішніх джерел фінансування, що все впливає на економічну безпеку ТОВ «ТД «Прометей Агро».

1. Двофакторна модель Альтмана:

$$z = -0,3877 - 1,0736K_n + 0,579 * K_3$$

де K_n – коефіцієнт поточної ліквідності

K_3 – коефіцієнт заборгованості (частка позикових коштів).

$$2020 \text{ рік: } Z = -0,3877 - 1,0736 * 1,02 + 0,579 * 0,96 = -1,427$$

$$2021 \text{ рік: } Z = -0,3877 - 1,0736 * 1,04 + 0,579 * 0,96 = -1,449$$

$$2022 \text{ рік: } Z = -0,3877 - 1,0736 * 1,13 + 0,579 * 0,87 = -1,55$$

2. «Модель Альтмана 1983 року (п'ятифакторна)

$$Y = 0,717k_1 + 0,842k_2 + 3,107k_3 + 0,42k_4 + 0,995k_5$$

k_1 = оборотний капітал/активи

k_2 = нерозподілений прибуток/активи

k_3 = прибуток до оподаткування та виплати відсотків/активи

k_4 = ринкова вартість капіталу/заборгованість

k_5 = виручка від реалізації продукції/активи» [23].

$$Y_{2020} = 0,717 * 34558,9 / 35016,2 + 0,842 * 757,7 / 35016,2 + 3,107 * 362,6 / 35016,2 + 0,42 * 1257,7 / 33758,5 + 0,995 * 58807,2 / 35016,2 = 2,445$$

$$Y_{2021} = 0,717 * 81605,2 / 82120,5 + 0,842 * 2892,9 / 82120,5 + 3,107 * 2603,9 / 82120,5 + 0,42 * 3392,9 / 78727,6 + 0,995 * 159613,5 / 82120,5 = 2,793$$

$$Y_{2022} = 0,717 * 55330,8 / 55892,9 + 0,842 * 6389,1 / 55892,9 + 3,107 * 4416,1 / 55892,9 + 0,42 * 7014,1 / 48878,8 + 0,995 * 195764 / 55892,9 = 4,597$$

Отже, застосувавши зазначену вище модель ймовірності банкрутства, ми бачимо, що значення двофакторної моделі Альтмана менше 0, отже ймовірність банкрутства невисока. П'ятифакторна модель Альтмана надає можливості динамічного прогнозування змін фінансової стійкості та інтерпретації інтегрального показника. В випадку ТОВ «ТД «Прометей Агро», значення значення п'ятифакторної моделі Альтмана 2020 році становить 2,445, тобто з ймовірністю в 50% підприємству загрожує банкрутство, в 2021 році дана ймовірність скорочується (ймовірність можлива від 15 до 20%), а в 2022 році підприємству нічого не загрожує, оскільки $Y > 3$.

3. «Модель Ліса:

$$z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,0012X_4$$

де X_1 – відношення оборотного капіталу до суми активів;

X_2 – відношення прибутку від операційної діяльності до суми активів;

X_3 - відношення нерозподіленого прибутку до суми активів;

X_4 – відношення власного капіталу до позикового капіталу» [33].

$$2020 \text{ рік: } Z = 0,063 * 34558,9 / 35016,2 + 0,092 * 745,2 / 35016,2 + 0,057 * 757,7 / 35016,2 + 0,0012 * 1257,7 / 33758,5 = 0,065$$

$$2021 \text{ рік: } Z = 0,063 * 81605,2 / 82120,5 + 0,092 * 2603,9 / 82120,5 + 0,057 * 2892,9 / 82120,5 + 0,0012 * 3392,9 / 78727,6 = 0,068$$

$$2022 \text{ рік: } Z = 0,063 * 55330,8 / 55892,9 + 0,092 * 5648,2 / 55892,9 + 0,057 * 6389,1 / 55892,9 + 0,0012 * 7014,1 / 48878,8 = 0,078$$

Відповідно, значення моделі Ліса більше за 0,037 отже, ймовірність банкрутства ТОВ «ТД «Прометей Агро» невисока.

Отже, розраховані показники доводять, що економічна безпека підприємства є високою. Особливого руху кадрів на підприємстві не відбувається, в 2021 та 2022 рр. працювало 16 працівників. На ТОВ «ТД «Прометей Агро» висока стабільність персоналу, що також говорить про високий рівень економічної безпеки.

Підсумувавши проведений аналіз, можна сказати, що ТОВ «ТД «Прометей Агро» підприємство працює ефективно, про що говорять наявність операційного та чистого прибутку, збільшення майна і джерел його утворення. Але спостерігаються і проблеми – значна сума дебіторської заборгованості, яка вилучає кошти з обігу, мінімальна сума грошових коштів на рахунках, що значно знижує платоспроможність і викликає необхідність залучення короткострокових кредитів, недостатня сума власного капіталу, що значно нижча за позиковий.

Крім того, відбувається зниження показників оборотності, зростання терміну оборотності, що свідчить про зниження ділової активності підприємства та необхідності впровадження заходів для її зростання.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

1. ТОВ «ТД «Прометей Агро» здійснює торгівлю хімічними продуктами, пропонує оптом та в роздріб добрива, засоби захисту рослин, насіння та інші товари для агробізнесу. Товариство було зареєстровано в 2013 році, на ринку діє 10 років.

2. Аналіз основних показників діяльності довів, що підприємство працює ефективно, про що говорять наявність операційного та чистого прибутку, збільшення майна і джерел його утворення. Але спостерігаються і проблеми – значна сума дебіторської заборгованості, яка вилучає кошти з обігу, мінімальна сума грошових коштів на рахунках, що значно знижує платоспроможність і викликає необхідність залучення короткострокових кредитів, недостатня сума власного капіталу, що значно нижча за позиковий.

3. Рівень економічної безпеки ТОВ «ТД «Прометей Агро» є високий та постійно зростає. Особливого руху кадрів на підприємстві не відбувається, на ТОВ «ТД «Прометей Агро» висока стабільність персоналу.

4. Підсумувавши проведений аналіз, можна сказати, що ТОВ «ТД «Прометей Агро» підприємство працює ефективно, про що говорять наявність операційного та чистого прибутку, збільшення майна і джерел його утворення. Але спостерігаються і проблеми – значна сума дебіторської заборгованості, яка вилучає кошти з обігу, мінімальна сума грошових коштів на рахунках, що значно знижує платоспроможність і викликає необхідність залучення короткострокових кредитів, недостатня сума власного капіталу, що значно нижча за позиковий. Крім того, відбувається зниження показників оборотності, зростання терміну оборотності, що свідчить про зниження ділової активності підприємства.

5. Зважаючи на постійні загрози з-зовні та незважаючи на високий рівень економічної безпеки, доцільно розробити заходи її подальшого збереження та підвищення.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ПРОМЕТЕЙ АГРО»

3.1. Світовий досвід удосконалення систем економічної безпеки бізнесу

За кордоном проблемі економічної безпеки бізнесу традиційно приділяється велика увага, оскільки досвід господарювання в умовах ринкової економіки у розвинених зарубіжних державах набагато багатший, ніж в Україні. Крім того, це пов'язано з тим, що українська економіка відрізняється від стабільних економік розвинутих держав. Керівник підприємства, суб'єкт підприємництва, які здійснюють свою діяльність в умовах ринкової економіки, відчувають щоденний тиск з боку конкурентів у боротьбі за нових споживачів, за нові ринки збуту, за якість продукції, що випускається.

«Змагання конкурентів змушує їх постійно дбати про підвищення ефективності виробничо-господарської та маркетингової діяльності, зниження витрат, захист комерційної таємниці своєї діяльності, здатних за рахунок збільшення продуктивності та кращого управління забезпечити стабільну фінансову стійкість підприємства, що, у свою чергу, визначає їх економічну безпеку» [8].

«З метою досягнення економічної безпеки більшість зарубіжних компаній в країнах зі стабільною економікою вкладають кошти в інноваційні проекти, що сприяє розвитку науково-технічного забезпечення. В переважній більшості вони керуються принципами, що знання є основою стабільного та забезпеченого майбутнього, зокрема сучасні технології здатні створити основу забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства. Керівництво компаній намагається всіма засобами стимулювати розвиток технічного забезпечення та науки» [8].

В розвинутих зарубіжних країнах існуюча нормативно-правова основа визначає об'єктивну реальність ризиків, що пов'язано з зростанням конкуренції і

загостренням проблем ринкового середовища в різноманітних сферах діяльності на зовнішньому та внутрішньому ринках [8, с.19].

Слід зазначити, що світові країни-лідери поняття економічної безпеки зазвичай розглядають у сукупності з національною, а зарубіжні науковці все більше намагаються деталізувати окремі ризики і поняття економічної безпеки практично не використовують, тому що воно охоплює дуже широку сферу економічних ризиків і інтересів [22, с.58].

Доцільно відзначити, що позиція переважної більшості закордонних підприємців стосовно забезпечення економічної безпеки бізнесу полягає в тому, що легше загрозу попередити, ніж потім ліквідувати її наслідки, а застосування сучасних методів обробки інформації та оптимізаційних методів надають можливість здійснити кількісну оцінку загрози, що буде мати високу ступінь ймовірності.

Аналіз світового досвіду доводить, що «зарубіжні держави приділяють значну увагу теоретичним та методологічним засадам розвитку підприємництва, формуванню сприятливого підприємницького середовища для ведення підприємницької діяльності» [30, с.37].

Зазначені вище два чинники вважаються основними при забезпеченні економічної безпеки бізнесу. Тобто, в умовах розробки цільових стратегічних планових документів стосовно зміцнення економічної безпеки бізнесу, суб'єкти підприємництва перебувають на належному рівні захищеності їх майна і інтересів від факторів впливу зовнішнього середовища. Такий досвід є надзвичайно корисним як для забезпечення інтересів українських суб'єктів господарювання, так і для безпеки української економіки в цілому.

Останніми роками за кордоном було знято значну кількість адміністративно-законодавчих обмежень, створені сприятливі фінансово-економічні та податкові стимули розвитку підприємницької діяльності, внаслідок чого, наприклад, країни Західної Європи та Японія наразі посідають провідні позиції за рівнем розвитку бізнесу та показниками економічної безпеки підприємств. Дані країни є особливо інвестиційно привабливими.

«Основні завдання, які виконують органи державного управління в сфері забезпечення економічної безпеки, в зарубіжних країнах полягають у наступному (рис.3.1).

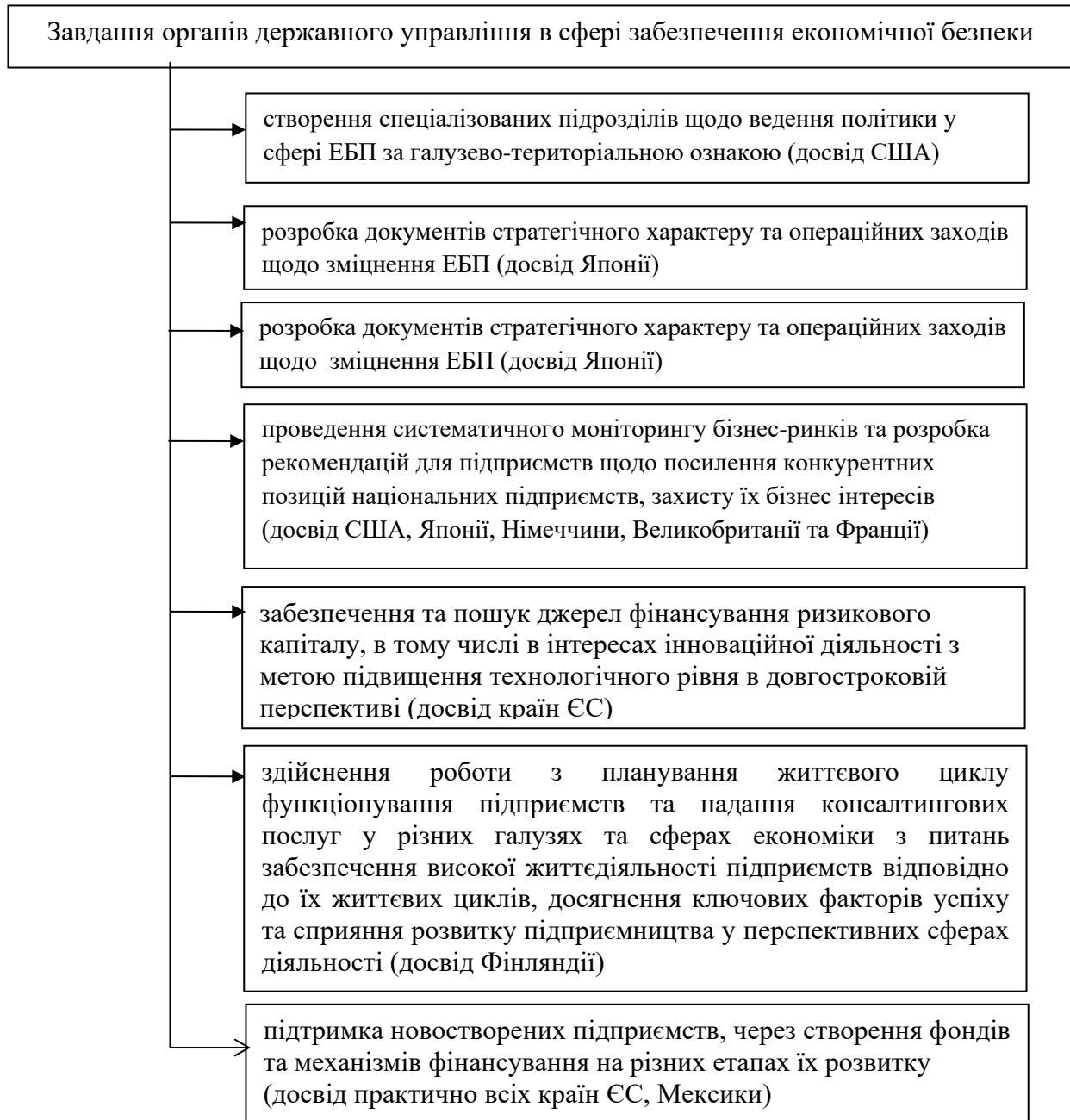

Рис.3.1. Завдання органів державного управління в сфері забезпечення економічної безпеки підприємств

Джерело: побудовано автором на підставі» [30, с.39]

Цікавим для нашого дослідження є досвід забезпечення економічної безпеки підприємств в Японії, дана країна не використовує досвід інших країн, а, відштовхується від власних досягнень, особливостей, розробляє свою стратегію

забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств. На відміну від інших країн в Японії поняття соціально-економічної безпеки підприємства не відокремлюється в окрему категорію, а розглядається як частина національної безпеки [8].

Складовими значного рівня економічної безпеки японських підприємств є гнучкість у діяльності, відсутність жорстких правил щодо функціонування, стимулювання та заохочення ініціативності всіх працівників всіх структурних рівнів. Звідси, така мотивація щодо розробки ідей, варіантів подолання проблемних ситуацій та розвитку підприємства, орієнтована на успіх, приносить можливість компанії збільшити ресурси для забезпечення соціально-економічної захищеності підприємства.

Крім того, в Японії значна увага приділяється впровадженню науково дослідних та конструкторських робіт. Як відомо, країна посідає лідируючі позиції у зазначеній сфері. Для стимулювання розвитку НДДКР на підприємствах Японії держава запровадила коло програм, серед яких програма «Створення нової індустрії», яка фінансує діяльність підприємств, які мають високі можливості розвитку [23].

«Основними напрямками діяльності Японії у сфері охорони навколишнього середовища є реалізація стандартів її якості; організація наукових досліджень з проблем навколишнього середовища; формування системи моніторингу; впровадження програм контролю за забрудненням» [23].

Варто звернути увагу на китайську систему забезпечення економічної безпеки підприємств, яка характеризується, в першу чергу, суворістю політики у питанні залучення та використання іноземних інвестицій. Залучення інвестицій в ряді галузей економіки жорстко регламентуються, зокрема, це стосується цивільної авіації, підприємств банківської й страхової діяльності, залізничного транспорту та інших. Китайські підприємства частіше використовують власні кошти або державні інвестиції, частка ж іноземних є вкрай низькою [17].

Таким чином, підсумовуючи усе зазначене, можемо стверджувати, що світовий досвід забезпечення економічної безпеки підприємства заслуговує на

увагу та широке практичне застосування. «Оскільки в Україні склалися свої традиції, власний досвід стимулювання персоналу, тому найбільш прийнятним є поєднання вітчизняного і зарубіжного досвіду в цій сфері» [17].

Таким чином, проведене дослідження досвіду зарубіжних держав в напрямку забезпечення економічної безпеки підприємств дозволяє підсумувати, що з метою виконання цього завдання застосовуються різні методи і інструменти, які, в свою чергу, сприяють фінансовій ефективності, незалежності та стійкості підприємств. «Особливе значення за кордоном також має також система страхування, яка виступає основним чинником зниження ризику та приймає участь в забезпеченні доступу суб'єктів підприємництва до фінансових ресурсів та конкурентних позицій на зовнішньому ринку» [30].

Наведемо особливості забезпечення економічної безпеки підприємств в розвинених державах (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Особливості забезпечення економічної безпеки підприємств у розвинених державах

«Країна»	Окремі заходи з економічної безпеки підприємств
Німеччина	<ul style="list-style-type: none"> - урядом створені спеціальні служби для контролю за ситуацією на економічно важливих об'єктах країни; - чинне законодавство щодо збереження та нерозголошення комерційної таємниці ставить в обов'язок кожної особи, якій вона стала відомою в силу її службового становища чи трудових відносин; - населення своїм громадянським обов'язком вважає поінформувати відповідні органи про правопорушення і отримують за це належну грошову винагороду.
Японія	<ul style="list-style-type: none"> - об'єднання Торгово-промислової палати та асоціації корпоративних керівників у формуванні економічної безпеки бізнесу; - держава враховує інтереси бізнесу і намагається передбачити ймовірні відповідні заходи урядів-конкурентів і реакцію як своїх, так і закордонних ТНК, на ті чи інші кроки; - економічна розвідка заснована на ефективному розподілі ролей між великим числом організацій орієнтованих на експорт; - підтримка державними органами узгоджених дій між усіма суб'єктами ринку, що дозволяє зберігати високий рівень економічної безпеки.
США	<ul style="list-style-type: none"> - широкомасштабна система державної підтримки безпеки бізнесу; - за підтримки держави понад 500 корпорацій регулярно обмінюються інформацією з найбільш актуальних питань національної та економічної безпеки; - держава забезпечує захист секретної інформації на базі жорстких стандартів, вимог і процедур по захисту цінної науково-технічної, технологічної та комерційної інформації приватного сектора; - мікроекономічна розвідка ведеться державними службами в інтересах американських корпорацій і в їх боротьбі з іноземними конкурентами; - користуючись можливостями спецслужб, корпорації отримують високі конкурентні переваги» [30]

Джерело: [30]

Досвід розвинених країн говорить про необхідність використання сучасних методів забезпечення економічної безпеки, але в Україні багато методів увійшли до практики зовсім недавно або реалізуються не в повному обсязі. Методи забезпечення економічної безпеки компанії – певні заходи та системи організації їх впровадження та контролю, сприяють досягненню економічно ефективної діяльності компаній. Деякі методи підвищення економічної ефективності компаній з метою забезпечення їх економічної безпеки розглянуті в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Методи підвищення економічної ефективності компаній для забезпечення їх економічної безпеки

Ознака	Метод	Короткий зміст	Країни, де використовується
Масштаб підприємств	Реструктуризація	Ліквідація неефективних виробництв, модернізація виробничих процесів на більш прогресивні з метою зниження витрат виробництва, оптимізації випуску продукції та підвищення ефективності діяльності	США Японія Німеччина
Економічне становище компанії	Антикризове управління	Методи оптимізації поведінки компанії перед рецесією (комплекс заходів в області менеджменту, бізнес-планування та фінансів, спрямованих на захист компанії від банкрутства та підвищенню його фінансово-економічних показників)	розвинені закордонні країни: США, Китай, Англія, Італія, Іспанія. Для України – відносно новий напрямок
Об'єкт логістики	Логістика	Рейтинг провідних країн побудований на індексі LPI – показник рівня розвитку транспортного комплексу країни, що враховує рівень розвитку митниці, системи міжнародних перевезень та їх правового супроводу, безперервності та доступності логістичних послуг.	Країни ЄС. В Україні економічний ефект не досягнуто в повною мірою через нерозвинену інфраструктуру
Джерело фінансування	Самофінансування	Самофінансування – метод заснований на перерозподілі джерел забезпечення коштами компанії	США Японія Німеччина
	Інвестиції	Залучення позикового капіталу, надходжень від продажу цінних паперів, лізинг	

Джерело: побудовано автором на підставі [17, 23, 30]

Отже, з метою забезпечення надійного захисту вітчизняних підприємств доцільно застосовувати комплексний підхід до організації економічної безпеки на підприємстві.

Проаналізувавши світовий досвід розвинутих країн щодо забезпечення економічної безпеки підприємств, можемо сказати, що найбільш ефективними інструментами вирішення даного завдання є удосконалення законодавства,

здійснення постійних заходів з профілактики впливу негативних чинників зовнішнього оточення підприємства, «проведення політики ефективного використання персоналу, використання новітніх технологій за всіма напрямками економічної діяльності підприємства. На нашу думку, запропоновані заходи з економічної безпеки підприємств можуть використовуватися як модель для створення ефективної системи економічної безпеки в Україні, з метою мінімізувати ризики та загрози функціонування підприємств з боку економічної безпеки» [23].

3.2. Аналіз напрямів удосконалення системи економічної безпеки бізнесу ТОВ «Прометей Агро»

Проведений у попередніх розділах аналіз дозволяє зробити висновки, що підприємство працює ефективно, про що говорять наявність операційного та чистого прибутку, збільшення майна і джерел його утворення. Але спостерігаються і проблеми – значна сума дебіторської заборгованості, яка вилучає кошти з обігу, мінімальна сума грошових коштів на рахунках, що значно знижує платоспроможність і викликає необхідність залучення короткострокових кредитів, недостатня сума власного капіталу, що значно нижча за позиковий.

Крім того, відбувається зниження показників оборотності, зростання терміну оборотності, що свідчить про зниження ділової активності підприємства та необхідності впровадження заходів для подолання кризи.

Після аналізу діяльності ТОВ «ТД «Прометей Агро», який був проведений у другому розділі даної роботи, ми можемо запропонувати загальні заходи підвищення його економічної безпеки та в подальшому обґрунтуємо найбільш доцільні з них:

- необхідно постійно забезпечувати високу результативність роботи і стійкість фінансових показників. В даному напрямку доцільно проводити політику якісного управління на підприємстві, раціонально підбирати персонал та методи стимулювання його діяльності, проводити навчання працівників; звернути

увагу на інвестиційну діяльність підприємства; оптимізувати поточні витрати; підвищувати якість товарів тощо);

- намагатися забезпечувати високу конкурентоспроможність (наприклад, постійний контроль якості, збільшити кількість торгових представників, широко використовувати рекламні заходи, підприємству доцільно розширювати свою діяльність в напрямку продажу пакетованого насіння), що надасть можливості забезпечити кращий збут продукції та задовольняти вимоги споживачів;

- підвищувати кваліфікацію персоналу (засобами навчання, проведення семінарів), чим можемо збільшити продуктивність їх праці, відповідно збільшаться обсяги реалізації, будуть досягнуті головні цілі та буде забезпечено стабільність економічного розвитку;

- вдосконалювати систему розрахунків, що надасть можливості забезпечення руху фінансових потоків (надалі в роботі буде обґрунтовано даний напрямок);

- збільшити вкладення коштів у заходи по ресурсозбереженню (наприклад, впроваджувати енергоефективні рішення) тощо.

Отже, найбільш нагальною проблемою, яка впливає на економічну безпеку ТОВ «ТД «Прометей Агро» є значний рівень дебіторської заборгованості. Основні методи впливу на боржників найбільш узагальнено можна класифікувати наступним чином:

- психологічні;
- економічні;
- юридичні.

Була запропонована наступна система знижок, залежно від строків оплати:

- якщо оплата буде відбуватися під час постачання товару, розмір знижки становитиме 4% від ціни товару;

- якщо оплата буде відбуватися від 1 до 5 днів, розмір знижки становитиме 3% від ціни товару;

- якщо оплата буде відбуватися від 6 до 10 днів, розмір знижки становитиме 2% від ціни товару;

- якщо оплата буде відбуватися від 11 до 15 днів, розмір знижки становитиме 1,5% від ціни товару;
- якщо оплата буде відбуватися від 16 до 20 днів, розмір знижки становитиме 1% від ціни товару;
- якщо оплата буде відбуватися від 21 до 25 днів, розмір знижки становитиме 0,5% від ціни товару;
- якщо оплата буде відбуватися від 26 до 29 днів, розмір знижки становитиме 0,25% від ціни товару;
- якщо оплата буде відбуватися через 30 днів, розмір знижки не встановлюється.

Запропонована схема знижок надасть можливість до прискорення оплати розрахунків, однак варто здійснити підрахунки, чи будуть витрати, понесені підприємством при зростанні знижки за своєчасну оплату товару, меншими за вигоди.

Враховуючи, що в 2022 році ТОВ «ТД «Прометей Агро» отримало чистого доходу від реалізації продукції на суму 195764,0 тис.грн. здійснимо розрахунок витрат на надання знижок та число дебіторів, які зможуть скористатися знижками (табл.3.3).

Таблиця 3.3

Кількість дебіторів ТОВ «ТД «Прометей Агро», що зможуть скористатися знижками

Вид знижки	Питома вага дебіторів, які скористаються знижками, %	Витрати від використання знижок, тис.грн.
момент поставки - 4% від ціни товару;	5	$195764,0 * 0,05 * 0,04 = 391,53$
1 - 5 днів після постачання товару: знижка 3%;	18	$195764,0 * 0,18 * 0,03 = 1057,13$
від 6 до 10 днів: 2%;	10	$195764,0 * 0,1 * 0,02 = 391,53$
від 11 до 15 днів: 1,5%;	5	$195764,0 * 0,05 * 0,015 = 146,82$
від 16 до 20 днів: 1%;	2,5	$195764,0 * 0,025 * 0,01 = 48,94$
від 21 до 25 днів: 0,5%;	1	$195764,0 * 0,01 * 0,005 = 9,78$
від 26 до 29 днів: 0,25%;	0,5	$195764,0 * 0,005 * 0,0025 = 2,44$

30 і більше дн. - знижка не надається.	58	-
Разом	100	2048,17

Джерело: побудовано автором

Тривалість обороту товарної ДЗ в 2022 році – 61,67 днів.

Тривалість обороту товарної ДЗ в проектному році будемо розраховувати, основуючись на такому:

- середній термін оплати 0 днів - для 5% дебіторів;
- середній термін оплати 3 дні - для 18% дебіторів;
- середній термін оплати 8 днів - для 10% дебіторів;
- середній термін оплати 13 днів - для 5% дебіторів;
- середній термін оплати 18 днів - для 2,5% дебіторів;
- середній термін оплати 23 дні - для 1% дебіторів;
- середній термін оплати 27,5 днів - для 0,5% дебіторів;
- середній термін оплати 61,67 днів - для 58% дебіторів;

Середнє значення тривалості обороту:

$$0.05*0+0.18*3+0.1*8+0.05*13+0.025*18+0.01*23+0.005*27,5+0.58*61,67=$$

38,58 днів.

Надалі потрібно розрахувати суму ДЗ, яка буде присутня на підприємстві внаслідок застосування знижок. При цьому враховуємо, що чистий дохід ТОВ «ТД «Прометей Агро» скоротиться на 2048,17 тис.грн.

$$38,58*(195\,764,0-2048,17)/365 = 20475,49 \text{ тис.грн.}$$

Показники, що характеризують ефективність управління дебіторською заборгованістю представлені в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Показники управління дебіторської заборгованості ТОВ «ТД «Прометей Агро»

Показник	Значення
Сума поточної товарної дебіторської заборгованості, тис.грн.	20475,49
Сума чистої виручки, тис.грн.	193715,83
Коефіцієнт оберненості дебіторської заборгованості, об.	9,46
Термін обороту ДЗ, днів	38.58

Джерело: побудовано автором

Відповідно, в розрахунковому році середній період погашення ДЗ складе 38,58 проти 61,67 днів в 2022 році, коефіцієнт оборотності збільшиться до 9,46, а середня сума поточної ДЗ зменшиться з 33077,75 до 20475,49, тобто сума вивільнених коштів становитиме 12602,26 тис.грн.

При мінімальній ставці за кредит 30% сума відсотків по кредиту на рік становитиме 3780,68 тис.грн.

Заборгованість за короткостроковим кредитом банку в 2022 році становить 100,1 тис.грн., тобто для підприємства було б можливим знизити його до 0 тис.грн. Фінансові витрати на його обслуговування також були б рівні 0.

Розрахунок ефективності системи знижок представлений в таблиці 3.5.

Як видно з табл.3.5, економія за рахунок скорочення витрат, які є можливими внаслідок прискорення розрахунків є більшою, чим витрати, які понесе досліджуване підприємство, надавши клієнтам знижки за розрахунки в своєчасний термін.

Таблиця 3.5

Розрахунок ефективності системи знижок

Показник	2022	Проектний рік	Абсолютне відхилення
Середній період погашення товарної дебіторської заборгованості, днів	61,67	38,58	-23,09
Коефіцієнт оберненості товарної дебіторської заборгованості, обертів	5,92	9,46	3,54
Середній рівень дебіторської заборгованості, тис.грн.	33077,75	20475,49	-
Можливі витрати на залучення фінансування для поточних потреб, тис.грн.	3780,68		-3780,68
Витрати в результаті впровадження системи знижок, тис.грн.		2048,17	2048,17
Разом витрати, тис.грн.	3780,68	2048,17	-1732,51

Джерело: побудовано автором

Таким чином, ТОВ «ТД «Прометей Агро» буде доцільним впровадити знижки за своєчасну оплату товарів, що надасть можливість підвищити ліквідність внаслідок скорочення ДЗ та буде сприяти одержанню більшого

чистого прибутку, оскільки потреба в короткострокових кредитах на покриття поточних потреб відпаде.

Зважаючи на міжнародний досвід впровадження в діяльність підприємств нових інноваційних проектів з метою підвищення економічної безпеки бізнесу пропонуємо для ТОВ «ТД «Прометей Агро» придбати та ввести в дію новітнє обладнання—фасувально-пакувальний автомат, застосування якого дозволить значним чином скоротити час на пакування та фасування продукції, а також підвищить якість робіт.

Наведемо витрати на впровадження автоматичної пакувальної системи з об'ємним дозатором для фасування насіння (табл.3.6).

Отже, загальна сума витрат на введення в експлуатацію автоматичної пакувальної системи з об'ємним дозатором для фасування насіння становить 647,822 тис.грн.

Таблиця 3.6

Витрати на введення в експлуатацію автоматичної пакувальної системи з об'ємним дозатором для фасування насіння на ТОВ «ТД «Прометей Агро»

№ з/п	Стаття витрат	Сума, тис. грн.
1.	Автоматична пакувальна система з об'ємним дозатором для фасування насіння	579,822
2.	Комп'ютер	20,0
3.	Програмне забезпечення	40,0
4.	Обладнання для місця оператора	8,0
	Разом	647,822

Джерело: побудовано автором на підставі даних підприємства

Крім того, щорічно ТОВ «ТД «Прометей Агро» буде здійснювати витрати на його обслуговування (табл.3.7).

Таблиця 3.7

Щорічні витрати ТОВ «ТД «Прометей Агро» на обслуговування автоматичної пакувальної системи з об'ємним дозатором для фасування насіння

№ з/п	Стаття витрат	Сума, тис. грн.
1.	Технічна підтримка	30,0
2.	Обслуговування	10,0
	Разом	40,0

Джерело: побудовано автором

Даний проект було розраховано на 4 роки. Наведемо план доходів та витрат проекту за чотири роки (табл.3.8).

Аналізуючи наукову літературу, можна побачити, що переважна більшість вчених до одного з найбільш вживаних критеріїв оцінки ефективності проекту відносить показник чистої теперішньої вартості (NPV), який дозволяє встановити економічну ефективність вкладень, порівнюючи дисконтовані грошові потоки витрат капіталу та результатів у вигляді чистого прибутку від проекту.

Таблиця 3.8

План доходів і витрат від реалізації проекту введення в експлуатацію автоматичної пакувальної системи на ТОВ «ТД «Прометей Агро» за 4 роки, тис.грн.

№ з/п	Показник	Значення за роками				
		1	2	3	4	Разом
3.	Дохід від підвищення продуктивності праці та якості пакування, тис. грн.	0,0	2505,6	2505,6	2505,6	7516,8
4.	Витрати разом, тис. грн.:	687,822	40,0	40,0	40,0	807,822

Джерело: побудовано автором на підставі даних, наданих керівництвом компанії

Якщо NPV буде дорівнювати 0, то грошових потоків буде достатньо, щоб здійснити відшкодування вкладень по даному проекту. Якщо NPV буде більшою за 0, то проект принесе прибутки, відповідно, чим більша чиста теперішня вартість, тим більш вигідним є проект. Варто додати, якщо проект матиме позитивну величину чистої теперішньої вартості, власник підприємства зможе побачити зростання свого капіталу, відповідно і зростання економічної безпеки бізнесу.

Якщо керівництво прийме рішення ухвалити проект з нульовою NPV, то власний капітал не зросте, тобто в нашому випадку, ми будемо вважати розроблений проект ефективним лише у разі позитивної NPV. Наведемо формулу її розрахунку (3.1):

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+i)^t}, \quad (3.1)$$

де: V_t – вигоди проекту в рік t ;

C_t – витрати на проект у рік t ,

i – ставка дисконту;

n – тривалість (строк життя) проекту [7].

Використавши дану формулу та попередньо складений план доходів та витрат, проведемо розрахунок ефективності проекту введення в експлуатацію автоматичної пакувальної системи (табл.3.9).

Таблиця 3.9

Розрахунок ефективності проекту введення в експлуатацію автоматичної пакувальної системи на ТОВ «ТД «Прометей Агро» відповідно до критерію чистої теперішньої вартості

Рік (t)	Витрати (C_t)	Вигоди (V_t)	Чисті вигоди ($V_t - C_t$)	Коефіцієнт дисконтування, $1/(1+i)^t$ при 20%	Чисті вигоди, $V_t - C_t$ при 20%
4	1	2	3	4	5
0	647,82	0	-647,82	1	-647,82
1	40	0	-40	0,833	-33,32
2	40	2505,6	2465,6	0,694	1711,13
3	40	2505,6	2465,6	0,579	1427,58
4	40	2505,6	2465,6	0,482	1188,42
NPV					3645,99

Джерело: побудовано автором на підставі даних, наданих керівництвом компанії

Отже, проведені розрахунки показали, що проект введення в експлуатацію автоматичної пакувальної системи на ТОВ «ТД «Прометей Агро» є доцільним для реалізації, оскільки чиста теперішня вартість є позитивною та становить 3645,99 тис.грн.

Для того, щоб підтвердити доцільність впровадження проекту розрахуємо термін окупності інвестицій. За його допомогою ми зможемо побачити, в який момент доходи від вкладень коштів перевищать їх суму і проект почне приносити прибутки. З метою розрахунку даного показника доцільно використати кумулятивний потік грошових коштів (табл.3.10).

Як видно з табл.3.10, термін окупності проекту введення в експлуатацію

автоматичної пакувальної системи на ТОВ «ТД «Прометей Агро» становитиме 1 рік і майже 5 місяців, відповідно за даним критерієм проект також є доцільним до впровадження.

Таблиця 3.10

Розрахунок терміну окупності інвестицій в проект введення в експлуатацію автоматичної пакувальної системи на ТОВ «ТД «Прометей Агро»

№ з/п	Показник	Значення за роками				
		0	1	2	3	4
3.	Дисконтований грошовий потік, тис. грн.	-647,82	-33,32	1711,13	1427,58	1188,42
4.	Кумулятивний дисконтований грошовий потік	-647,82	-681,14	1029,99	2457,57	3645,99

Джерело: побудовано автором

$$T_{ок} = 1 + |-681,14| / 1711,13 = 1,39 \text{ р.}$$

Отже, розрахунки довели, що запровадивши систему знижок за своєчасну оплату за продукції, ТОВ «ТД «Прометей Агро» зможе підвищити ліквідність за рахунок зменшення дебіторської заборгованості. Крім того, це сприятиме отриманню більшого чистого прибутку, так як відпаде потреба в короткострокових кредитах на покриття поточних потреб.

Ввівши в експлуатацію підприємства автоматичну пакувальну систему, ТОВ «ТД «Прометей Агро» досягне зростання свого капіталу, відповідно і зросте економічна безпека бізнесу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

Розробка напрямків вдосконалення системи економічної безпеки підприємства дозволила зробити наступні висновки.

1. Світові країни-лідери поняття економічної безпеки розглядають у сукупності з національною, а зарубіжні науковці все більше намагаються деталізувати окремі ризики і поняття економічної безпеки практично не

використовують, тому що воно охоплює дуже широку сферу економічних ризиків і інтересів.

2.Проведене дослідження досвіду зарубіжних держав в напрямку забезпечення економічної безпеки підприємств дозволяє підсумувати, що з метою виконання цього завдання застосовуються різні методи і інструменти, які, в свою чергу, сприяють фінансовій ефективності, незалежності та стійкості підприємств. До них належать: реструктуризація (США, Японія, Німеччина); антикризове управління (США, Китай, Англія, Італія, Іспанія), логістика (країни ЄС), самофінансування та інвестиції (США, Японія, Німеччина).

3.Світовий досвід забезпечення економічної безпеки підприємства заслуговує на увагу та широке практичне застосування. Оскільки в Україні склалися свої традиції, власний досвід стимулювання персоналу, тому найбільш прийнятним є поєднання вітчизняного і зарубіжного досвіду в цій сфері.

4.До загальних заходів підвищення економічної безпеки ТОВ «ТД «Прометей Агро» можна віднести: забезпечення високої результативності роботи і стійких фінансових показників; забезпечення високої конкурентоспроможності; підвищення кваліфікації персоналу; вдосконалення системи розрахунків; збільшення вкладень коштів у заходи по ресурсозбереженню.

5.В роботі запропоновано для дебіторів ТОВ «ТД «Прометей Агро» введення системи знижок в залежності від строку оплати, що дозволить прискорити оплату рахунків покупцями. Розрахунки довели, що буде отримана економія, зважаючи на зниження витрат внаслідок прискорення розрахунків і вона буде більшою, ніж ті витрати, які понесе досліджуване підприємство, якщо запропонує своїм клієнтам знижки за вчасні розрахунки. Дана рекомендація дозволить підвищити ліквідність за рахунок зменшення дебіторської заборгованості та сприятиме отриманню більшого чистого прибутку, так як відпаде потреба в короткострокових кредитах на покриття поточних потреб.

6. Дослідження світового досвіду забезпечення економічної безпеки бізнесу дозволило встановити, що більшість зарубіжних компаній в країнах зі стабільною економікою вкладають кошти в інноваційні проекти, що сприяє розвитку

науково-технічного забезпечення. Відповідно, для ТОВ «ТД «Прометей Агро» було запропоновано придбати та ввести в дію новітнє обладнання – фасувально-пакувальний автомат, застосування якого дозволить значним чином скоротити час на пакування та фасування продукції, а також підвищить якість робіт.

7. Загальна сума витрат на введення в експлуатацію автоматичної пакувальної системи з об'ємним дозатором для фасування насіння становить 647,822 тис.грн. Проведені розрахунки довели, що проект введення в експлуатацію автоматичної пакувальної системи на ТОВ «ТД «Прометей Агро» є доцільним для реалізації, оскільки чиста теперішня вартість є позитивною та становить 3645,99 тис.грн.; термін окупності проекту становитиме 1 рік і майже 5 місяців, відповідно за даним критерієм проект також є доцільним до впровадження.

Отже, запровадивши систему знижок за своєчасну оплату за продукції, ТОВ «ТД «Прометей Агро» зможе підвищити ліквідність за рахунок зменшення дебіторської заборгованості; це сприятиме отриманню більшого чистого прибутку, так як відпаде потреба в короткострокових кредитах на покриття поточних потреб. А введення в експлуатацію підприємства автоматичної пакувальної системи дозволить забезпечити зростання капіталу підприємства, відповідно зросте і економічна безпека бізнесу.

ВИСНОВКИ

У випускній кваліфікаційній роботі напрацьовано практичні рекомендації щодо підвищення економічної безпеки бізнесу підприємства.

1. На підставі аналізу літературних джерел, було визначено, що економічна безпека підприємства є комплексною характеристикою, під якою в межах даного дослідження ми розуміємо рівень захищеності усіх видів потенціалу суб'єкта господарювання від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільність функціонування і ефективність розвитку і потребує управління з боку керівництва підприємства.

Основними функціями зовнішньої та внутрішньої економічної безпеки є: захисна; інформаційна; антикризова; функція сприяння; стабілізації; адаптивна.

На рівень економічної безпеки впливає значна кількість чинників, які можна поділити на внутрішні та зовнішні. Економічна безпека підприємства залежить від правового та фіскального режиму, який формує держава. Внутрішніми чинниками впливу на економічну безпеку підприємства є: ресурсне забезпечення, яке надає можливості раціональній організації системи постачання, виробництва та збуту; організаційно-управлінська структура; інформаційне забезпечення, організаційно-правова форма власності тощо.

Під час дослідження з'ясовано, що до принципів економічної безпеки підприємства належать: принцип законності; економічної доцільності, ефективності управлінських рішень, оптимізації витрат; обґрунтованості, результативності, збалансованості, комплексності, безперервності, своєчасності, постійного моніторингу, координації та взаємодії, централізації; інтегрованості, спрямованості на стратегічні цілі, оперативності та динамічності; адекватності реагування, адаптивності; розвитку та вдосконалення, стимулювання та відповідальності тощо.

2. Виокремлюють наступні складові економічної безпеки: фінансову, кадрову, технологічну, правову, екологічну та силову безпеку. Головною внутрішньовиробничою складовою економічної безпеки підприємства є

фінансова складова. Послаблення фінансової складової економічної безпеки можна охарактеризувати наступними основними моментами: знижується ліквідність підприємства; підвищується кредиторська та дебіторська заборгованість; знижується фінансова стійкість і т.і.

3. Було встановлено, що в науковій літературі відсутня єдина комплексна методика оцінки економічної безпеки підприємства. Найбільш поширеними підходами до оцінки економічної безпеки підприємства є: індикаторний, ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, підхід на основі теорії економічних ризиків.

4. Дослідження економічної безпеки бізнесу було проведено на прикладі ТОВ «ТД «Прометей Агро», яке здійснює торгівлю добривами, засобами захисту рослин, насінням та іншими товарами для агробізнесу. Організаційно-правова форма – товариство з обмеженою відповідальністю, форма власності – недержавна власність. Товариство було зареєстровано в 2013 році, на ринку діє 10 років.

Аналіз основних показників діяльності довів, що підприємство працює ефективно, про що говорять наявність операційного та чистого прибутку, збільшення майна і джерел його утворення. Але спостерігаються і проблеми – значна сума дебіторської заборгованості, яка вилучає кошти з обігу, мінімальна сума грошових коштів на рахунках, що значно знижує платоспроможність і викликає необхідність залучення короткострокових кредитів, недостатня сума власного капіталу, що значно нижча за позиковий.

5. Розрахунки рівня економічної безпеки бізнесу ТОВ «ТД «Прометей Агро» довели, що вона висока та в динаміці зростає. Підсумувавши проведений аналіз, можна сказати, що ТОВ «ТД «Прометей Агро» підприємство працює ефективно, про що говорять наявність операційного та чистого прибутку, збільшення майна і джерел його утворення. Але були виявлені і проблеми, що можуть нести загрозу економічній безпеці – значна сума дебіторської заборгованості, яка вилучає кошти з обігу, мінімальна сума грошових коштів на рахунках, що значно знижує платоспроможність і викликає необхідність залучення короткострокових

кредитів, недостатня сума власного капіталу, що значно нижча за позиковий. Крім того, відбувається зниження показників оборотності, зростання терміну оборотності, що свідчить про зниження ділової активності підприємства. Зважаючи на постійні загрози з-зовні та незважаючи на високий рівень економічної безпеки, було вирішено розробити заходи її подальшого збереження та підвищення.

6. Проведене дослідження досвіду зарубіжних держав в напрямку забезпечення економічної безпеки підприємств дозволило з'ясувати, що з метою виконання цього завдання застосовуються різні методи і інструменти, які, в свою чергу, сприяють фінансовій ефективності, незалежності та стійкості підприємств. До них належать: реструктуризація (США, Японія, Німеччина); антикризове управління (США, Китай, Англія, Італія, Іспанія), логістика (країни ЄС), самофінансування та інвестиції (США, Японія, Німеччина).

Доведено, що світовий досвід забезпечення економічної безпеки підприємства заслуговує на увагу та широке практичне застосування. Оскільки в Україні склалися свої традиції, власний досвід стимулювання персоналу, тому найбільш прийнятним є поєднання вітчизняного і зарубіжного досвіду в цій сфері.

7. Встановлено, що до загальних заходів підвищення економічної безпеки ТОВ «ТД «Прометей Агро» можна віднести: забезпечення високої результативності роботи і стійких фінансових показників; забезпечення високої конкурентоспроможності; підвищення кваліфікації персоналу; вдосконалення системи розрахунків; збільшення вкладень коштів у заходи по ресурсозбереженню.

На підставі проведеного аналізу діяльності підприємства, запропоновано для дебіторів ТОВ «ТД «Прометей Агро» введення системи знижок в залежності від строку оплати, що дозволить прискорити оплату рахунків покупцями. Розрахунки довели, що буде отримана економія, зважаючи на зниження витрат внаслідок прискорення розрахунків і вона буде більшою, ніж ті витрати, які понесе досліджуване підприємство, якщо запропонує своїм клієнтам знижки за вчасні розрахунки. Дана рекомендація дозволить підвищити ліквідність за

рахунок зменшення дебіторської заборгованості та сприятиме отриманню більшого чистого прибутку, так як відпаде потреба в короткострокових кредитах на покриття поточних потреб.

З'ясовано, що більшість зарубіжних компаній в країнах зі стабільною економікою вкладають кошти в інноваційні проекти, що сприяє розвитку науково-технічного забезпечення. Відповідно, для ТОВ «ТД «Прометей Агро» було запропоновано придбати та ввести в дію новітнє обладнання – фасувально-пакувальний автомат, застосування якого дозволить значним чином скоротити час на пакування та фасування продукції, а також підвищить якість робіт.

Загальна сума витрат на введення в експлуатацію автоматичної пакувальної системи з об'ємним дозатором для фасування насіння становить 647,822 тис.грн. Проведені розрахунки довели, запропонований проект є доцільним для реалізації, оскільки чиста теперішня вартість є позитивною та становить 3645,99 тис.грн.; термін окупності проекту становитиме 1 рік і майже 5 місяців, відповідно за даним критерієм проект також є доцільним до впровадження.

Таким чином, запровадивши систему знижок за своєчасну оплату за продукції, ТОВ «ТД «Прометей Агро» зможе підвищити ліквідність за рахунок зменшення дебіторської заборгованості; це буде сприяти одержанню ще більшого розміру чистого прибутку, так як відпаде потреба в короткострокових кредитах на покриття поточних потреб. А введення в експлуатацію підприємства автоматичної пакувальної системи дозволить забезпечити зростання капіталу підприємства, відповідно зросте і економічна безпека бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрушків Б.М., Малюта Л.Я. Економічна та майнова безпека бізнесу: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2016. 180 с.
2. Архипенко Т.А. Систематизація визначень поняття "економічна безпека підприємства". Нобелівський вісник. 2021. № 1. С.6–14.
3. Белявцев М.І. Маркетинговий менеджмент: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 407 с.
4. Варічева Р.В. Методичні підходи до оцінки якості економічної безпеки підприємства: облікове забезпечення. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. № 3(1). С. 88–93.
5. Варналій З. С. Економічна безпека: навч. посіб. К.: Знання, 2009. 647 с.
6. Вахлакова В.В. Оцінювання фінансової та ринкової складових економічної безпеки підприємства. Бізнес Інформ, 2017. № 8. С. 212-218.
7. Гетьман О.О. Економіка підприємства. К.: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
8. Денисенко М.П. Зарубіжний досвід регулювання економічної безпеки. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 6. С. 15-19.
9. Данілова Е. І. Концепція системного підходу до управління економічною безпекою підприємства: монографія. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2020. 342 с.
10. Донець Л. І., Ващенко Н. В. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2018. 240 с.
11. Дика В. Міжнародний досвід забезпечення еколого-економічної безпеки підприємства. Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (27 жовт. 2020 р.) . відп. ред. О. М. Полінкевич, Л. В. Шостак. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2020. 510-512.

12. Економічна безпека підприємства: підручник. за заг.ред. А.М. Дідика. Львів: НУ «Львівська політехніка», ТзОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019. 624 с.
13. Економічна безпека підприємництва в Україні: монографія. За ред. Г.В.Ситник, Г.В. Блакита, Н.М. Гуляєва. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 284 с.
14. Заверуха Д.А. Характеристика основних елементів сутності економічної безпеки. Вчені записки Університету «КРОК». 2022. № 1 (65). С. 19-24.
15. Зубко Т. Генезис поняття "економічна безпека підприємства". Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2021. № 1. С. 75-89.
16. Живко З.Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізм забезпечення та управління: монографія. Львів :Ліга-Прес, 2012. 256 с.
17. Ілляшенко О.В. Механізм системи економічної безпеки підприємства: монографія. Харків : Мачулін, 2016. 503 с.
18. Іванова Н.С. Економічна безпека : навч. посібник. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с.
19. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства. К : Центр навч. літ-ри, 2019. 256 с.
20. Кравчик Ю., Каткова Т. Структурно-функціональна характеристика економічної безпеки промислового підприємства. Innovation and Sustainability. №1 2022. С. 84-95.
21. Коптева Г.М. Класифікація підходів до оцінки економічної безпеки підприємства. Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. 2020. Вип. 2(25). С. 221–229.
22. Ліщенко А.В. Світовий досвід забезпечення економічної безпеки виробників молочної продукції Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 17. С.55-60
23. Марченко В.М. Світовий досвід забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства. Молодий вчений. 2015. № 1(16). С. 18–21.

- 24.Марченко О.С. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. Харків : Право, 2022. 246 с.
- 25.Меліхова Т.О. Економічна безпека промислових підприємств: теорія, методологія, практика: дис. докт. екон. наук: спец. 08.00.04. Запоріжжя, 2018. 814 с.
- 26.Мельник С.І. Формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства.Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2019. Вип. 2 (51). С. 84-87.
- 27.Москвін Б.Ю. Економічна безпека фінансових інституцій в умовах воєнного стану в Україні. Економіка і організація управління. 2022. Вип. 2 (46). С.110-119.
- 28.Небава М.І., Міронова Ю.В. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2017. 73 с.
- 29.Організація та управління системою економічної безпеки підприємства: навчально-методичний посібник. за ред. З.Б. Живко. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 120 с.
- 30.Оніщенко М.Л. Економічна безпека як умова ефективного функціонування підприємства. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2019. № 1. С. 36-42.
- 31.Офіційний сайт ТОВ «ТД «Прометей агро». URL: <https://prometeyagro.com.ua> (дата звернення 08.03.2023року).
- 32.Пілецька С.Т. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства Вісник економічної науки України. 2022. № 1 (42). С. 64-69.
- 33.Потапюк І., Мазіленко С. Фінансово-економічна безпека підприємства. Цифрова економіка та економічна безпека. 2022. №2. С.156-160.
- 34.Потапюк І.П. Теоретико-методологічні засади формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. Економічний форум. Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2020. № 4. С. 125–130.

35. Птащенко Л.О. Стратегічне та інноваційне забезпечення розвитку системи економічної безпеки підприємства: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2018. 320 с.
36. Ринок ЗЗР: вдалий сезон перед невизначеністю. URL: <https://agroportal.ua/mnenie-eksperta/rynok-szr-udachnyi-sezon-pered-neopredelennostyu> (дата звернення 08.03.2023 року)
37. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур. Львів : ЛБІ НБУ, 2018. 195 с.
38. Салоїд С.В. Механізм управління економічною безпекою підприємства: теоретичний аспект. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київ. політех. ін-т». 2017. № 14. С. 250–254.
39. Сисоліна Н.П. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник. Кіровоград: КНТУ, 2014. 226 с.
40. Сосновська О.О. Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. Облік і фінанси. 2018. № 3. С. 124-132
41. Сосновська О.О. Система економічної безпеки підприємств зв'язку: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 440 с.
42. Сосновська О. О., Житар М. О. Аналіз методів оцінки рівня економічної безпеки підприємств. Бізнес Інформ. 2019. № 1. С. 21–26.
43. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2021. 234 с.
44. Ткачук Г.Ю. Інструментарій забезпечення економічної безпеки підприємства. Економічний простір. 2022. №178. С. 55-59.
45. Українська Л.О. Підприємство в умовах викликів та загроз сучасності: концептуально-методичні основи економічної безпеки. 2022. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream> (дата звернення 13.04.2023).
46. Халіна В.Ю. Методичний підхід щодо оцінки рівня економічної безпеки підприємства/ Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки, 2014. т.Вип. 1.С.173-181

47. Чорна О.Ю. Основні функціональні складові економічної безпеки інтегрованої промислової структури. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2016. № 6. С. 187-193.
48. Шило Ж.С. Методи оцінки рівня економічної безпеки підприємства: підходи до оцінювання та забезпечення економічної безпеки. Вісник НУВГП. Економічні науки : зб. наук. праць. Рівне : НУВГП, 2022. Вип. 2(98). С. 278-288.
49. Штангрет І.А. Теоретичні засади формування системи економічної безпеки підприємства, Ефективна економіка. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2022/152.pdf (дата звернення 25.03.2023).
50. Ярова Ю.О., Артеменко Л.П. Структура економічної безпеки підприємства в умовах кризи. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київ. політех. ін-т». 2016. № 13. С. 257–263.
51. Bondarenko-Berehovych V. Methodical approach to the assessment of the economic security management system of the enterprise. German International Journal of Modern Science. 2021. № 9. P. 11–15.

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис.1. Система чинників зовнішнього та внутрішнього впливу на економічну безпеку підприємства

Додаток Б

Переваги та недоліки найпоширеніших методичних підходів

Підхід	Переваги	Недоліки
Індикаторний	Простий у використанні. Не виникає складнощів у розрахунках та обґрунтуванні висновків	Концентрація на окремих чинниках економічної безпеки. Відсутність чіткого наукового обґрунтування об'єктивності включених чи інших індикаторів. Суб'єктивність у визначенні порогових значень економічної безпеки підприємства
Ресурсно-функціональний	Дозволяє досліджувати кожну функціональну складову. Дає можливість обліку галузевої специфіки	Відсутність визначеності з набором функціональних складових економічної безпеки підприємства. Не враховуються економічні ризики. Орієнтація, як правило, на ретроспективні показники, внаслідок чого складно прогнозувати стан системи в майбутньому
Ризиковий	Дозволяє оцінити конкретні ризики, що загрожують економічній безпеці підприємства	Наявність труднощів формалізованого опису динамічних властивостей підприємства з погляду досягнення та підтримання стану безпеки у взаємозв'язку з діями дестабілізуючих факторів. Не враховується наявний потенціал для розвитку
Програмно-цільовий	Враховує різні аспекти діяльності підприємства. Дозволяє зробити більш обґрунтовані висновки про загальний рівень економічної безпеки підприємства	Виникає складність в обґрунтуванні способу інтегрального розрахунку показника. Проблеми щодо граничних значень індикаторів економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Використання експертних оцінок може призвести до суб'єктивності висновків. Складність в отриманні інформації для розрахунку вибраних якісних показників оцінки

Додаток 1

до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"
(пункт 5 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство

місяць, число)

ТОВ "ТОРГОВИЙ ДІМ "ПРОМЕТЕЙ АГРО"

а ЄДРПОУ

Територія Полтавська
за КОАТУУ

Організаційно-правова форма господарювання

Товариство з обмеженою відповідальністю
за КОПФГ

0952887222

Вид економічної діяльності

Оптова торгівля хімічними продуктами
за КВЕД

Середня кількість працівників, осіб

8

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Нечуй Левицького, буд. 6, кв. 4, м. ПОЛТАВА, 36014

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО		
Код		
Дата(рік,	2021	01
	38564101	
	5310136400	
з	240	
	46.75	

1. **Баланс на 31 грудня 2020 р.**

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	6,4	-
первісна вартість	1001	12,9	12,9
накопичена амортизація	1002	(6,5)	(12,9)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	20,8
Основні засоби :	1010	485,2	436,5
первісна вартість	1011	710,5	745,5
знос	1012	(225,3)	(309,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	491,6	457,3
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	8 210,9	15 556,9
у тому числі готова продукція	1103	8 051,9	14 820,4
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	10 361,5	11 760,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	360,2
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6 563,8	6 709,4
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1,6	9,5
Витрати майбутніх періодів	1170	128,4	37,7
Інші оборотні активи	1190	-	124,4
Усього за розділом II	1195	25 266,2	34 558,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	25 757,8	35 016,2

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	500,0	500,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	460,4	757,7
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	960,4	1 257,7
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	162,7	1 600,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	9 286,0	19 194,2
розрахунками з бюджетом	1620	9,3	36,0
у тому числі з податку на прибуток	1621	9,3	36,0
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	15 339,4	12 928,3
Усього за розділом III	1695	24 797,4	33 758,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	25 757,8	35 016,2

Звіт про фінансові результати за Рік 2020 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	58 807,2	76 526,6
Інші операційні доходи	2120	74,0	126,8
Інші доходи	2240	0,6	0,8
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	58 881,8	76 654,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(53 328,4)	(72 988,0)
Інші операційні витрати	2180	(4 807,6)	(3 171,6)
Інші витрати	2270	(383,2)	(166,6)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(58 519,2)	(76 326,2)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	362,6	328,0
Податок на прибуток	2300	(65,3)	(59,0)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	297,3	269,0

ЕП Стадніченко
Віталій
Олександрович

Керівник
(підпис)
(підпис)

Головний бухгалтер

Олександрович

Стадніченко Віталій

(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

Додаток Г

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Співдружність"
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Коди		
ТОВ "ТОРГОВИЙ ДІМ "ПРОМЕТЕЙ АГРО"	за ЄДРПОУ	2022	01	01
Територія Полтавська	за КАТОТТГ 1	38564101		
Організаційно-правова форма господарювання ТОВ	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності Оптова торгівля хімічними продуктами	за КВЕД	46.75		
Середня кількість працівників, осіб 16				
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця Нечуй Левицького, буд. 6, кв. 4, м. ПОЛТАВА, 36014		0952887222		

1. Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
			На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	-
Первісна вартість	1001	12,9	12,9	12,9
Накопичена амортизація	1002	(12,9)	(12,9)	(12,9)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	20,8	-	-
Основні засоби :	1010	436,5	515,3	515,3
первісна вартість	1011	745,5	976,8	976,8
знос	1012	(309,0)	(461,5)	(461,5)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-	-
Усього за розділом I	1095	457,3	515,3	515,3
II. Оборотні активи				
Запаси :	1100	15 556,9	46 716,1	46 716,1
у тому числі готова продукція	1103	14 820,4	46 418,2	46 418,2
Поточні біологічні активи	1110	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11 760,8	19 701,7	19 701,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	360,2	9,5	9,5
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6 709,4	13 536,7	13 536,7
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	9,5	0,9	0,9
Витрати майбутніх періодів	1170	37,7	37,7	37,7
Інші оборотні активи	1190	124,4	1 602,6	1 602,6
Усього за розділом II	1195	34 558,9	81 605,2	81 605,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс	1300	35 016,2	82 120,5	82 120,5

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	500,0	500,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	757,7	2 892,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	1 257,7	3 392,9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	1 600,0	3 745,2
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	19 194,2	60 678,5
розрахунками з бюджетом	1620	36,0	181,1
у тому числі з податку на прибуток	1621	36,0	180,6
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	12 928,3	14 106,3
Усього за розділом III	1695	33 758,5	78 711,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	35 016,2	82 120,5

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	159 613,5	58 807,2
Інші операційні доходи	2120	898,7	74,0
Інші доходи	2240	-	0,6
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	160 512,2	58 881,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(129 467,2)	(53 328,4)
Інші операційні витрати	2180	(27 932,2)	(4 807,6)
Інші витрати	2270	(508,9)	(383,2)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(157 908,3)	(58 519,2)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	2 603,9	362,6
Податок на прибуток	2300	(468,7)	(65,3)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	2 135,2	297,3

Керівник

(підпис)

Головний бухгалтер

(підпис)

*ЕП Стадніченко
Віталій
Олександрович*

Стадніченко Віталій Олександрович

(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток 1
до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство
ТОВ "ТОРГОВИЙ ДІМ "ПРОМЕТЕЙ АГРО"
Територія Полтавська
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
економічної діяльності Оптова торгівля хімічними продуктами
Середня кількість працівників, осіб 16
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком
Адреса, телефон вулиця Нечуй Левицького, буд. 6, кв. 4, м. ПОЛТАВА, 36014

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за КАТОТТГ ¹
за КОПФГ Вид
за КВЕД

Код		
2023	01	01
38564101		
UA53080370010183642		
240		
46.75		

0952609220

Баланс на 31 грудня 2022р.

Форма № 1-м Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
І	2	3	4
І. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	2,7
Первісна вартість	1001	12,9	16,2
Накопичена амортизація	1002	(12,9)	(13,5)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	41,6
Основні засоби :	1010	515,3	517,8
первісна вартість	1011	976,8	1 139,0
знос	1012	(461,5)	(621,2)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом І	1095	515,3	562,1
ІІ. Оборотні активи			
Запаси :	1100	46 716,1	22 385,0
у тому числі готова продукція	1103	46 418,2	22 067,4
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	19 701,7	24 777,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	9,5	579,7
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	111,8
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	13 536,7	7 550,7
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	0,9	0,5
Витрати майбутніх періодів	1170	37,7	37,7
Інші оборотні активи	1190	1 602,6	-
Усього за розділом ІІ	1195	81 605,2	55 330,8
ІІІ. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	82 120,5	55 892,9

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	500,0	500,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	125,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2 892,9	6 389,1
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	3 392,9	7 014,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	16,5	67,2
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	3 745,2	100,1
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	60 678,5	35 786,7
розрахунками з бюджетом	1620	181,1	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	180,6	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	14 106,3	12 924,8
Усього за розділом III	1695	78 711,1	48 811,6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	82 120,5	55 892,9

1.

Звіт про фінансові результати за Рік 2022 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	195 764,0	159 613,5
Інші операційні доходи	2120	348,0	898,7
Інші доходи	2240	45,2	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	196 157,2	160 512,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(160 341,9)	(129 467,2)
Інші операційні витрати	2180	(30 121,9)	(27 932,2)
Інші витрати	2270	(1 277,3)	(508,9)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(191 741,1)	(157 908,3)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	4 416,1	2 603,9
Податок на прибуток	2300	(794,9)	(468,7)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	3 621,2	2 135,2

ЕП Стадніченко
Віталій
Олександрович

Керівник

Стадніченко Віталій

(підпис)

Головний бухгалтер

(підпис)

Олександрович

(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

